

Nuoruudessa koetun seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot ja ilmitulo

Hoitotyön koulutusohjelma,
kättilö
Opinnäytetyö
19.5.2009

Ilona Kangas
Emmi Tolonen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Hoitotyö	Kätilö	
Tekijä/Tekijät		
Ilona Kangas, Emmi Tolonen		
Työn nimi		
Nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot ja ilmitulo		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2009	40 + kaksi liitettä
TIIVISTELMÄ		
<p>Nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta on vaiettu, mutta valitettavan yleinen ongelma. Kotimaista tutkimusta nuorten kokemasta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta on tehty vähän. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuoruudessa koetun seksuaalisen kaltoinkohtelun muotoja ja ilmituloa kirjallisuuden ja Väestöliiton internetissä keräämän kyselyaineiston avulla. Työ on osa Terveys- ja hoitoalan klusterin projektia Nuorten seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Projektin tavoitteena on kehittää työmenetelmiä ja ammattihenkilöstön koulutusta nuorten seksuaaliterveyden edistämisen alueella. Opinnäytetyömme palveli projektin tavoitteita seksuaalisen väkivallan tunnistamisen, ehkäisyn ja hoidon alueella. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Väestöliiton Nуска-kohtaamisprojektin kanssa.</p> <p>Väestöliitto keräsi aineiston internetisivuillaan maaliskuun 2006 ja marraskuun 2007 välisenä aikana. Kysely oli kaikille avoin ja vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 301 henkilöä. Opinnäytetyössä käyttämämme aineisto koostui 183 vastauksesta. Nämä vastaukset olivat henkilöiltä, joiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset sijoittuvat ikävuosiin 12-17. Analysoimme aineiston puoliavoimet kysymykset kvantitatiivisesti ja avoimet kysymykset induktiivisen sisällönanalyysin mukaan kevään 2009 aikana.</p> <p>Nuoruudessa koettu seksuaalinen kaltoinkohtelu oli opinnäytetyömme tuloksien mukaan monimuotoista. Nuoret kokivat nimittelyä, koskettelua, ehdottelua sekä painostamista ja pakottamista, jotka loukkasivat nuoren seksuaalista identiteettiä. Kyselyyn vastanneilla oli usein kokemuksia useammasta kuin yhdestä seksuaalisen kaltoinkohtelun muodosta, eikä mikään seksuaalisen kaltoinkohtelun muoto noussut selkeästi muita yleisemmäksi. Kyselyyn vastanneista vain kolmella ei ollut minkäänlaisia seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksia nuoruudessa. Tytöt kokivat seksuaalista kaltoinkohtelua hieman poikia useammin. Kyselyyn vastanneista suurin osa ilmoitti kokeneensa seksuaalista kaltoinkohtelua jossain julkisessa paikassa Reilu puolet vastaajista oli kertonut seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin. Useimmiten seksuaalisesta kaltoinkohtelusta oli kerrottu ystävälle. Kyselyyn vastanneista lähes 40 prosenttia oli vaiennut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksestaan. Pojat vaikenivat seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan tyttöjä useammin. Yleisimmät syyt nuoren vaikenemiselle olivat häpeä ja pelko.</p>		
Avainsanat		
Nuoret, seksuaalinen häirintä, seksuaalinen hyväksikäyttö, ilmitulo		

Degree Programme in		Degree	
Nursing and Health Care		Bachelor of Health Care (Midwife)	
Author/Authors			
Ilona Kangas and Emmi Tolonen			
Title			
The Types and Disclosures of Sexual Harassment and Abuse in Youth			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Spring 2009	40 + two appendix	
<p>ABSTRACT</p> <p>Sexual harassment and abuse in youth is a common problem and only a minority of cases of sexual harassment and abuse amongst the youth are brought to light. There are not many Finnish studies about this topic. The objective of this study was to sort out the types and disclosures of sexual harassment and abuse which are experienced in adolescence. This study was done as part of the "Promoting Awareness of Sexual Health in Student Health Care" project and was done in association with the Nuska project by Väestöliitto.</p> <p>Väestöliitto carried out the online survey on their web pages. The data was conducted between March 2006 and November 2007. In total there were 301 participants for the online survey and for this study 183 answers were analyzed which were from people whose experiences of sexual harassment and abuse had taken place between the ages of 12 and 17. There were 17 male participants and 166 female participants in this study. The analysis of the data for this study was conducted in the Spring of 2009 and used both quantitative and qualitative methods.</p> <p>The results showed that there were many types of sexual harassment and abuse amongst youth. Adolescents experienced name calling, unwanted touching, sexual propositions and both pressure and force to do something sexual. These actions infringed adolescents' sexual rights and their sexual identities. Often participants had experienced more than one type of sexual harassment and abuse in their youth. There were only three participants who had not experienced any kind of sexual harassment or abuse in youth. Girls experienced some kind of sexual harassment and abuse more often than boys. The majority of participants had experienced sexual harassment and abuse in public places. About half of the participants had disclosed their experience of sexual harassment. Usually they had told of their experiences of sexual harassment and abuse to their friends. There were many participants who had never disclosed their experiences of sexual harassment and abuse before. Male participants disclosed their sexual harassment and abuse less often than female participants. The most common reasons for not disclosing were because of feeling shame and fear.</p> <p>This may indicate that the sexual harassment and abuse that adolescents experience may happen in many ways and there is not one type of sexual harassment or abuse which is more common than the others. The actual concept of sexual harassment appears to be unclear for many adolescents and therefore it would be important to conduct further research in this area.</p>			
Keywords			
Adolescents, sexual harassment, sexual abuse, disclosure			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HANKKEEN KONTEKSTI JA TYÖELÄMÄYHTEYS	3
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET	5
4	NUORTEN KOKEMA SEKSUAALINEN KALTOINKOHTELU AIKAISEMPIEN TUTKIMUKSIEN MUKAAN	6
4.1	Yleisyys	6
4.2	Muodot	7
4.2.1	Seksuaalinen häirintä	8
4.2.2	Seksuaalinen hyväksikäyttö	10
4.3	Seksuaalisen kaltoinkohtelun seuraukset nuorelle	12
5	NUORTEN KOKEMAN SEKSUAALISEN KALTOINKOHTELUN ILMITULO	13
5.1	Nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmitulon prosessi	14
5.2	Kenelle nuoret kertovat kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?	16
5.3	Miksi nuoret eivät kerro seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?	17
6	TUTKIMUSASETELMA	19
6.1	Tutkimustehtävä ja -kysymykset	19
6.2	Aineisto ja menetelmä	20
6.3	Aineiston analyysi	21
7	TULOKSET	22
7.1	Nuoruudessa koetun seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot ja tapahtumapaikat	22
7.2	Nuoret seksuaalisen kaltoinkohtelun kertojina	27
7.3	Miksi nuori vaikenee?	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
9	POHDINTA JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	31
9.1	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	34
9.2	Tiedonhaun kuvaus	36
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	
	Liite 1: Yhteenvedo opinnäytetyössä käytetyistä tutkimuksista	
	Liite 2: Väestöliiton internetkysely nuorille seksuaalisesta kaltoinkohtelusta	

1 JOHDANTO

Nuorten seksuaalinen kaltoinkohtelu on aiheena ajankohtainen. Nuorten seksuaaliterveyden edistämisen suosituksissa painotetaan seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tunnistamisen, ehkäisyn ja siihen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan tehostamista. Väestöliitto on julkaissut vuonna 2006 Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittisen ohjelman, jonka yhtenä painopisteenä on nuorten seksuaaliterveyden ja -oikeuksien edistäminen. Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittisessa ohjelmassa todetaan, että nuoren on jokaisessa ikävaiheessa saatava tietoa itsemääräämisoikeudesta, oman ja toisten kehon arvosta sekä keinoja suojautua seksuaaliselta väkivallalta ja hyväksikäytöltä. (Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman vuosille 2007-2011. Toimintaohjelmassa käsitellään seksuaalista väkivaltaa ja asetetaan tavoitteita uhrien hoidon kehittämiseksi. Toimintaohjelman tavoitteita ovat ammattihenkilöstön tietoisuuden, osaamisen ja verkostoitumisen kehittäminen sekä seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden asianmukaiseen tutkimukseen ja hoitoon pääsyn turvaaminen sukupuolesta, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17.)

Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksissa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi on yhdeksi painopisteeksi nostettu lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön ehkäisy, varhainen puuttuminen ja palvelujen turvaaminen. Seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön tunnistamista on kehitettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, kuten koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:9.)

Opinnäytetyömme on osa terveys- ja hoitoalan klusterin projektia Nuorten seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Projektissa arvioidaan nuorten seksuaaliterveyden edistämisen toteutumista ja kehitetään työmenetelmiä ja ammattihenkilöstön koulutusta. Projekti toteutetaan yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun, Stakesin, kahden kunnan sekä kolmannen sektorin toimijoiden, Väestöliiton ja Tyttöjen talon, kesken. (Liinamo 2008.) Opinnäytetyömme liittyy projektissa Väestöliiton kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Opinnäytetyössämme selvitämme nuoruudessa koetun seksuaalisen kaltoinkohtelun muotoja ja ilmituloa ajankohtaisen tutkimustiedon ja Väestöliiton internetissä keräämän kyselyaineiston avulla. Opinnäytetyömme palvelee projektin tavoitteita seksuaalisen väkivallan tunnistamisen, ehkäisyn ja hoidon alueella. Lisäksi opinnäytetyömme tukee Väestöliiton Nuska-kohtaamisprojektia ja sen tavoitteita.

Opinnäytetyömme aihe on mielenkiintoinen ja voimme opinnäytetyössämme hyödyntää kättilökoulutuksessa saamaamme seksuaaliterveyden osaamisaluetta. Haluamme syventää omaa osaamistamme nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnistamisen alueella ja lisätä omia valmiuksia kohdata vaikea aihe työelämässä. Työelämässä tapaa henkilöitä, joilla on voinut ollut nuoruudessaan seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksia ja opinnäytetyömme auttaa meitä kohtaamaan nämä henkilöt ja antaa heille tilaa puhua asiasta. Tärkeää on tiedostaa tuen ja avun tarve sekä osata ohjata seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneet jatkohoitoon.

2 HANKKEEN KONTEKSTI JA TYÖELÄMÄYHTEYS

Opinnäytetyömme toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun ja Väestöliiton yhteistyönä. Metropolia ammattikorkeakoulussa toteutetaan Seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa –hanketta. Teemme opinnäytetyömme osana tätä hanketta. Väestöliitto on yhteistyössä mukana Nuska-kohtamisprojektin kautta ja yhdyshenkilönä Väestöliitosta toimii projektikoordinaattori Kirsi Porras.

Nuska on yhtä kuin Nuorten seksuaalisen kaltoinkohtelun –kohtamisprojekti, jonka tavoitteena on ollut kehittää ammatilaisille kohtamis- ja verkostoitumismalli 12-17-vuotiaiden seksuaalisesti kaltoinkohdeltujen nuorten kohtaamiseen ja tukemiseen. Projekti toteutetaan Väestöliiton Seksuaaliterveysklinikalla vuosina 2006–2010. Nuska-kohtamisprojektilla pyritään lisäämään tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, kehittämään kohtamis- ja verkostoitumismalli sekä verkostoitumaan. Tällä hetkellä projektissa on käynnissä kehitetyn kohtamismallin käyttöönotto ja verkostoituminen. Lisäksi Nuska-kohtamisprojektin puitteissa järjestetään koulutuksia ja kehitetään materiaalia aiheesta sekä ammatilaisille että nuorille ja heidän läheisilleen. Nuska-kohtamisprojektin tarkoituksena on nostaa nuorten kokema seksuaalinen kaltoinkohtelu esille myös mediassa. (Väestöliitto.)

Lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä on pitkä historia, mutta sosiaalisesti, yhteiskunnan puuttumista vaativaksi ongelmaksi se on määritetty myöhään (Laitinen 2004; 28). Kaksi voimassa olevaa lakia, rikoslaki ja lastensuojelulaki, liittyvät tiiviisti nuorten kokemaan seksuaaliseen kaltoinkohteluun. Rikoslaisissa määritellään seksuaalirikokset ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Lastensuojelulaissa määritellään lapsen oikeudet ja viranomaisten ilmoitusvelvollisuus.

Suomen rikoslaisissa seksuaalirikokset eritellään raiskaukseen, törkeään raiskaukseen, pakottamiseen sukupuoliyhteyteen, pakottamiseen seksuaaliseen tekoon, seksuaaliseen hyväksikäyttöön sekä lapsen hyväksikäyttöön ja lapsen törkeään hyväksikäyttöön. Samassa laissa lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi määritellään sukupuoliyhteys alle 16 -vuotiaan lapsen kanssa tai lapsen sellainen koskettelu tai seksuaalinen teko, joka on omiaan vahingoittamaan hänen kehitystään. Mikäli tekijänä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden ja asuu samassa taloudessa, on

lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ikäraja 18 vuotta. Ikäraja on 18 vuotta myös siinä tilanteessa, kun tekijä väärinkäyttää omaa asemaansa, esimerkiksi opettajat ja harrastuksen ohjaajat. Tärkeää lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä on kyse, jos kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa, rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai jos lapsen ja hyväksikäyttäjän välinen suhde on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa luottamuksen tai muun riippuvuussuhteen vuoksi. (Rikoslaki 19.12.1889/39.)

Suomessa astui voimaan vuoden 2008 tammikuussa uusi lastensuojelulaki, jonka tarkoituksena on entistä paremmin turvata lapsen ja perheen tarvitsemat tukitoimet ja palvelut, parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä sekä mahdollistaa entistä varhaisempi ongelmiin puuttuminen. Uudessa lastensuojelulaissa määritetään lastensuojelun keskeiset periaatteet, joista osa liittyy kiinteästi yhteen seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisyn kanssa. Laissa sanotaan, että lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuus saada ymmärrystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa. Lisäksi lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja ruumiilliseen sekä henkiseen koskemattomuuteen. (Lastensuojelulaki 13.4.2008/417.)

Uudessa lastensuojelulaissa lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnyksestä on madallettu ja ilmoitusvelvollisuutta laajennettu aikaisempaan nähden. Ilmoitusvelvollisia ovat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisin, seurakunnan ja nuorisotoimen työntekijät sekä yksityisellä sektorilla toimivat palveluntuottajat. Salassapitovelvollisuus ei estä ilmoituksen tekemistä. Ilmoitus on tehtävä aina silloin, kun lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Laissa säädetään myös lastensuojeluviranomaisten ilmoitusvelvollisuus poliisille lapseen kohdistuneen väkivalta- tai seksuaalirikoksen perustellusta epäilystä. Terveystieteiden erityisiin velvollisuuksiin laissa on määritelty, että lasten tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on järjestettävä kiireellisinä. (Lastensuojelulaki 13.4.2008/417.)

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyössämme tarkoitamme **seksuaalisella kaltoinkohtelulla** sellaista seksuaalista käyttäytymistä, joka on ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta ja pakottamista (Heiskanen – Piispa 1998). Seksuaalinen kaltoinkohtelu sisältää monimuotoista rajojen ylittämistä, joko fyysisesti tai psyykkisesti (Laiho toim. 2007: 139). Käytämme seksuaalista kaltoinkohtelua opinnäytetyössämme yläkäsitteenä seksuaaliselle häirinnälle ja seksuaaliselle hyväksikäytölle.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua seksuaalista käyttäytymistä, joka häiritsee nuoren elämää. Se ei ole seksuaalista käyttäytymistä, jota nuori itse haluaa. Seksuaalinen häirintä on fyysistä, psyykkistä ja verbaalista toimintaa, joka voi sisältää seksuaalista nimittelyä, kiusaamista ja koskettelua. (AAUW Educational Education 2001.)

Seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitamme ruumiillista pahoinpitelyä, joka kohdistuu pääasiassa sukupuolielimiin ja sukupuolisiin tunnusmerkkeihin. Siihen sisältyy myös sukupuoliyhteys tai sen yritys, sekä muu ruumiillista koskemattomuutta loukkaava teko. Seksuaaliseen hyväksikäyttöön sisällytämme myös altistamisen seksuaalisille ärsykeille ja epäsiiveellisissä julkaisuissa esiintyjänä käyttämisen. (Paavilainen 1998: 37-38.)

Käytämme seksuaalista kaltoinkohtelua yläkäsitteenä, koska lukemamme aineiston perusteella kaltoinkohteluun sisältyy sekä seksuaalinen hyväksikäyttö että seksuaalinen häirintä. Lisäksi Väestöliitto käyttää termiä Nуска –kohtaamisprojektissa ja keräämässään kyselyaineistossa sisällyttäen siihen kaiken nimittelystä raiskaukseen ja pitkäaikaiseen inestiin. Emme käytä opinnäytetyössämme seksuaalisen väkivallan käsitettä, sillä sisällytämme sen seksuaalisen hyväksikäytön käsitteen alle.

Opinnäytetyössämme tarkoitamme **seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmitulolla** ensimmäistä kertaa, jolloin nuori kertoo tai viestii kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin. Ilmitulo voi olla tarkoituksellista tai tapahtua vahingossa muutoin kuin verbaalisesti. Nuoren esiintuoma ilmitulo sisältää sekä viralliset (esim. terveydenhuolto, poliisi) että epäviralliset (esim. kaverit, perhe) vastaanottavat tahot. (Ullman 2003.)

Puhuessamme opinnäytetyömme tuloksissa **nuoresta**, tarkoitamme tällä käsitteellä henkilöitä, jotka ovat kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua 12-17 -vuotiaina. Opinnäytetyömme pääasiallinen tutkimuskohde ovat näihin ikäryhmiin kuuluvat nuoret, sillä Väestöliitto on suunnannut Nuska -kohtaamisprojektin ensisijaisesti tämän ikäisille nuorille.

4 NUORTEN KOKEMA SEKSUAALINEN KALTOINKOHTELU AIKAISEMPIEN TUTKIMUKSIEN MUKAAN

4.1 Yleisyys

Nyky-yhteiskunnassamme seksi on ylikorostunutta, mikä näkyy muun muassa mainonnassa, lasten ja nuorten pukeutumisessa sekä kaupallisen seksin näkyvyyden lisääntymisenä. Viihteen väkivaltaistuminen ja extreme-kokemusten merkityksen painottaminen voivat johtaa siihen, että nuoret haketuvat tilanteisiin, joissa eivät todellisuudessa halua olla. Ylikorostunut seksi nuorten jokapäiväisessä elämässä antaa nuorille väärän kuvan siitä, mitä on terve seksuaalisuus. (Kaukonen toim. – Raijas – Silver – Valkama 2003: 15.)

Nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta on vaiettu, mutta valitettavan yleinen ongelma. 15 -vuotiaista tytöistä 11,5 prosenttia on kokenut kehon intiimialueiden koskettelua vasten tahtoaan tai yhdyntään tai muunlaiseen seksiin pakottamista, pojista vastaavasti 10,3 prosenttia on kokenut näitä (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17). Honkatukian mukaan suomenkielisten peruskoulujen yhdeksäsluokkalaisista tytöistä 41 prosenttia on kokenut jonkinasteista seksuaalista häirintää tai väkivaltaa (Honkatukia - Niemi-Kiesiläinen - Näre 2000: 26). Yhdysvalloissa arviolta yksi kolmannes tytöistä ja joka seitsemäs poika on kokenut seksuaalista hyväksikäyttöä ennen 18 ikävuottaan (Ullman 2003). Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan jonkin muotoista ei-toivottua seksuaalista huomiointia on kokenut 98 prosenttia miespuolisista ja 99 prosenttia naispuolisista henkilöistä (Whealin 2002; Whealin – Zinzow – Salstrom – Jackson 2007). Tytöt kokevat seksuaalista häirintää poikia todennäköisemmin ja säännöllisemmin (Aaltonen 2006: 242-243; AAUW Educational Foundation 2001; Timmerman 2003). Tytöt myös kohtaavat koulussa useampia häirinnän muotoja kuin pojat (Whealin ym. 2007).

Nuoret viettävät suuren osan päivästänsä koulussa. Seksuaalinen häirintä vaikuttaa koulukulttuuriin, sillä se on yleinen ilmiö kouluissa ja lisäksi sitä tapahtuu päivittäin (Timmerman 2003). Kahdeksan kymmenestä yläasteikäisestä yhdysvaltalaisesta nuoresta kertoo kokeneensa jonkinlaista seksuaalista häirintää koulussa ja kolmannes oppilaista kertoo pelkäävänsä joutumista seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Tutkimuksen mukaan Yhdysvalloissa lähes kaikki yläasteikäiset tietävät, mitä seksuaalinen häirintä on (AAUW Educational Foundation 2001.) Aaltosen (2006) mukaan Suomessa nuorilla on usein vaikeus tunnistaa seksuaalinen häirintä. Varsinkin seksuaalisen häirinnän lievemmät muodot, kuten ulkonäköön liittyvät kommentit, vihjailevat katseet, ehdottelut ja viheltämiset sekä jopa koskettelu, saatetaan mieltää häiritseviksi ja ärsyttäviksi, muttei varsinaisesti häirinnäksi. Nuoret voivat myös kieltää kokeneensa tai nähneensä seksuaalista häirintää, vaikka samanaikaisesti he antavat omakohtaisia esimerkkejä ilmiön olemassaolosta. Koska seksuaalinen häirintä on kouluissa yleinen ilmiö, monet nuoret alistuvat siihen ja vähättelevät sen merkitystä (Aaltonen 2006: 140-146, 415-419; AAUW Educational Foundation 2001).

4.2 Muodot

Nuorten seksuaalisesta häirinnästä on tehty kotimaista tutkimusta yllättävän vähän. Seksuaalista hyväksikäyttöä käsittelevät tutkimukset ovat keskittyneet muihin ikäryhmiin, kuten lapsiin ja täysi-ikäisiin. (Honkatukia - Niemi-Kiesiläinen - Näre 2000: 6.) Nuorelle oma ja muiden seksuaalisuus on uusi ja hämmentävä asia. Nuoruusiässä suhtautuminen seksuaalisuuteen muuttuu. Seksiin ja omaan ulkonäköön liittyvät kysymykset nousevat ajankohtaisiksi ja voivat olla pelottaviakin. Vaikka nuori alkaa ruumiillisesti olla valmis kohtaamaan seksuaalisuutensa, ei hän välttämättä ole siihen psyykkisesti valmis. Tavallisesti nuorten seksuaaliset kokeilut tapahtuvat saman ikäisten kanssa seurustelusuhteessa. (Heikinheimo - Tasola 2004: 11.) Nuoruudessa haetaan rajoja, eikä nuorille ole muodostunut selkeää kuvaa ei-hyväksytyistä seksuaalisista käytöksistä. Nuorten kokema seksuaalinen kaltoinkohtelu on monimuotoista. Nuoren fyysisiä rajoja rikkovan hyväksikäytön lisäksi se voi olla sanallista vihjailua nuoren ulkonäöstä ja kuvien ottamista tai muuta toimintaa, jossa nuori alistetaan seksuaalisessa tarkoituksessa (Määttä toim. 2007: 40).

4.2.1 Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä voi olla niin fyysistä kuin psyykkistäkin. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan tytöt kokevat sekä fyysistä että psyykkistä seksuaalista häirintää poikia todennäköisemmin (AAUW Educational Foundation 2001). Seksuaalinen häirintä koskettaa kaikkia tyttöjä, ei ainoastaan niitä, joiden ajatellaan olevan haavoittuvia tai riskissä siihen (Berman – McKenna – Arnold – Taylor – MacQuarrie 2000). Seksuaalinen häirintä voi olla koskettelua, sanoja, katseita tai eleitä, jotka ovat ei-toivottuja ja epämiellyttäviä. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä seksuaalisina kommentteina tai vitseinä ja siihen voi liittyä seksuaalisten kuvien, valokuvien, piirustusten tai viestien näyttämistä tai lähettämistä. Seksuaalinen häirintä voi olla seksuaalisten huhujen levittämistä sekä homoksi, lesboksi tai huoraksi nimittelyä. Seksuaalinen häirintä voi myös ilmetä tirkistelynä, tahallisina seksuaalisina kosketuksina sekä pakotuksina suuteluun tai muihin seksuaalisiin tekoihin. (AAUW Educational Foundation 2001; Honkatukia – Niemi-Kiesiläinen – Näre 2000: 26-28; Aaltonen 2006). Internetissä esiintyvä seksuaalinen häirintä ilmenee epätoivottuina ehdotuksina puhua seksistä, seksuaalisen kaltoinkohtelun tekijän henkilökohtaisten seksuaalisten tietojen välittämisenä ja jonkun seksuaalisen teon tekemisenä. Se voi olla myös huhujen levittämistä tai törkeitä ja ilkeitä kommentteja internetin välityksellä. (Ybarra – Mitchell 2008.)

Poikien keskuudessa yleisin seksuaalisen häirinnän muoto on seksuaalisuuteen liittyvät epämiellyttävät kommentit ja toiseksi yleisin muoto on nimittely (Whealin ym. 2007). Yhdysvaltalaisesta tutkimuksesta, johon ovat osallistuneet yläasteikäiset nuoret, käy ilmi, että pojista 38 prosenttia myöntää kutsuneensa jotakuta homoksi tai lesboksi, tytöistä vastaavasti 29 prosenttia. (AAUW Educational Foundation 2001). Myös suomalaisesta tutkimuksesta nousee esille, että nimittely homoksi tai huoraksi on yleistä nuorten keskuudessa. Kuitenkin sanat ovat osaksi irronneet merkitysyhteyksistään ja nimittelyä saatetaan kokea myös kavereiden taholta. Näin ollen tekijä ja tilanne vaikuttavat siihen, koetaanko nimittely loukkaavana vai käsitetäänkö se leikkinä. (Aaltonen 2006: 154-159.) Järkyttävimpinä seksuaalisen häirinnän muotoina yhdysvaltalaiset nuoret kokevat seksuaalisten huhujen levittämisen (75 %), vaatteista kiskomisen (74 %), homoksi tai lesboksi nimittelyn (73 %), johonkin muuhun seksuaaliseen toimintaan kuin suuteluun pakottamisen (72 %), tirkistelyn (69 %) ja

henkilökohtaisen seksuaalisen viestin tai kuvan julkistamisen julkisella paikalla (63 %). (AAUW Educational Foundation 2001.)

Suuri osa nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä tapahtuu julkisissa paikoissa kuten kaduilla, liikennevälineissä ja uimahalleissa. Seksuaalista häirintää koetaan myös usein paikoissa, joissa alkoholilla voi olla vaikutusta asiaan. Tällaisia paikkoja suomalaisten nuorten mukaan ovat diskot, laivat, baarit ja yksityiset bileet. (Honkatukia - Niemi-Kiesiläinen - Näre 2000: 35-36; Aaltonen 2006: 217-299). Julkisten paikkojen lisäksi nuoret ovat alkaneet kokea seksuaalista häirintää internetissä. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan 15 prosenttia nuorista kertoo kokeneensa epätoivottua seksuaalista huomiota, kuten ehdotuksia puhua seksistä, internetissä. 33 prosenttia kertoo kokeneensa seksuaalista häirintää internetissä. Tämä on voinut ilmetä röyhkeinä kommentteina tai huhujen levittämisenä. (Ybarra – Mitchell 2008.) Internetissä seksuaalinen häirintä ilmenee lähinnä hyökkäävinä seksuaalisina viesteinä, jotka häiritsijä välittää uhrille. Tällaisia viestejä ovat sukupuolta loukkaavat kommentit, seksuaaliset huomionosoitukset ja niin sanotut kaksimieliset vitsit. Internetissä seksuaalista häirintää tapahtuu muun muassa chateissa, foorumeilla ja sähköpostin välityksellä. (Barak 2005.)

Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa kävi ilmi, että nuoret kokevat seksuaalista häirintää eniten kouluympäristössä. Selvitettäessä seksuaalisen häirinnän toteuttajaa käy ilmi, että pojat kokevat häirintää tyttöjen taholta ja tytöt vastaavasti poikien taholta (Whealin ym. 2007). Yhdysvaltalaisista yläasteikäisistä pojista puolet kertoo kokeneensa seksuaalista häirintää tyttöjen taholta ja 28 prosenttia pojista kertoo toisen pojan seksuaalisesti häirinneen heitä. Yhdysvaltalaisista yläasteikäisistä tytöistä 79 prosenttia kertoo seksuaalisen häirinnän tekijän olleen poika ja 12 prosenttia tytöistä oli kokenut seksuaalista häirintää toisen tytön taholta. Yli puolet yhdysvaltalaisista yläasteikäisistä myöntää seksuaalisesti häirinneensä jotakuta kouluelämänsä aikana, pojilla luku on tyttöjä korkeampi (57 % vs. 50 %). (AAUW Educational Foundation 2001.)

Sekä kotimaisista että ulkomaisista tutkimuksista käy selvästi ilmi, että pojat kokevat seksuaalista häirintää tyttöjen taholta. Tyttöjen poikiin kohdistama seksuaalinen häirintä voi ilmetä nimittelynä ja epämiellyttävänä kosketteluna. Lisäksi pojat kertovat tilanteista, joissa tyttö on pakottanut pojan kanssaan seurustelusuhteeseen. Kuitenkin uskomus siitä, etteivät tytöt kykene seksuaalisesti häiritsemään poikia elää vahvana.

Tämä perustellaan poikien ja tyttöjen fyysisillä eroilla, kuten koolla ja vahvuudella. Samoin myös poikien tyttöihin kohdistamaa seksuaalista häirintää voidaan vähätellä toteamalla, että ”pojat ovat poikia”. (Aaltonen 2006: 34, 302-331.)

Useimmiten seksuaalisen häirinnän tekijä on toista sukupuolta oleva nuori (AAUW Educational Foundation 2001; Whealin 2002; Timmerman 2003). Seksuaalisen häirinnän toteuttaja voi myös olla tuntematon aikuinen, tuntematon lapsi, vanhempi, isä- tai äitipuoli, aikuinen sukulainen, omanikäinen sukulainen sekä opettaja tai joku muu koulun työntekijä. Seksuaalisen häirinnän toteuttaja voi olla myös joku muu aikuinen, lapsi tai nuori. (Whealin 2002; Whealin ym. 2007.) Whealinin (2002) tutkimuksesta käy ilmi, että yhdysvaltalaisista tytöistä yhdeksän kymmenestä on kokenut ei-fyysisistä seksuaalista häirintää jonkun muun lapsen tai nuoren taholta, johon kuuluvat ystävät, seurustelukumppanit ja omanikäiset tutut. Kahdeksassa kymmenestä tapauksesta tekijänä on ollut tuntematon aikuinen tai lapsi ja noin puolessa tapauksista tekijänä on ollut vanhempi tai sukulainen. Uhri on siis voinut kokea seksuaalista kaltoinkohtelua monen eri ihmisen taholta.

4.2.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö

Aiheena seksuaalinen hyväksikäyttö on vaikea. Sen olemassaolo tunnustetaan jo varsin hyvin, mutta edelleen se halutaan sijoittaa kauas meistä, kuten muihin maihin ja internettiin. Myös hyväksikäyttäjät leimataan helposti poikkeaviksi, pedofiileiksi. Kuitenkin hyväksikäyttäjä voi olla kuka tahansa, mikä usein vaikeuttaa myös hyväksikäytön paljastumista. (Laitinen 2004: 35, 147; Aaltonen 2006: 80, 218.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö voi olla perheensisäistä tai ulkoista. Perheen sisäisissä seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa miespuolinen tekijä on useimmiten biologinen isä, isäpuoli, äidin kumppani tai isoisa (Alaggia 2004). Myös Kelloggin ja Hoffmanin (1995) yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa käy ilmi, että tavallisimmin hyväksikäyttäjä on perheen sisäinen aikuinen (36 %). Perheensisäisessä hyväksikäytössä tekijä voi olla myös nuoren kanssa omanikäinen perheenjäsen (6 %). Perheen ulkopuolisissa seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa hyväksikäyttäjä voi olla aikuinen tuttava (24 %), tuntematon tekijä (15 %) tai nuoren kanssa samanikäinen tuttava (15 %). 42 prosenttia tutkimukseen osallistuneista ilmoitti, että heitä oli seksuaalisesti hyväksikäyttänyt useampi kuin yksi henkilö. Suurin osa lasten seksuaalisesta

hyväksikäytöstä tapahtuu kotona tai lapsen lähiympäristössä ja tekijä on lapselle entuudestaan tuttu (Laitinen 2004: 47).

David Finkelhorin kehittämän selitysmallin mukaan neljä ennakkoehtoa pitää toteutua ennen kuin seksuaalinen hyväksikäyttö mahdollistuu. Ensimmäisenä ehtona on, että hyväksikäyttäjällä on sisäinen vietti lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Lisäksi hyväksikäyttäjän sisäisten suojausmekanismien tulee pettää ja tätä kautta mahdollistaa seksuaalisen hyväksikäytön tapahtuminen. Kolmantena ehtona on, että lapsen sosiaalisen verkoston ylläpitämä ulkoinen kontrolli on heikentynyt eli lapsella ei ole läheistä suhdetta aikuiseen. Neljäs ja viimeinen ehto on hyväksikäyttäjän kyky alistaa lapsi. (Laitinen 2004: 46.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö ei välttämättä aina ole ei-toivottua, vaikka se onkin laitonta. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan 24 prosentilla nuorista on ollut haluttu, vaikkakin laiton seksuaalinen kokemus, joka voidaan luokitella seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. (Kellogg – Hoffman 1995.) Myös Suomessa on ilmennyt vastaavia tapauksia, joissa nuorella on seksisuhde itseään vanhemman henkilön kanssa (Aaltonen 2006: 404-405). Tällaiset suhteet voidaan luokitella seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, mikäli nuoren kyky itsenäisesti päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään on hänen kypsyytensä sekä osapuolten ikäeron vuoksi olennaisesti heikompi kuin suhteen toisella osapuolella (Rikoslaki 19.12.1889/39).

Nykyisin seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuu paljon internetissä. Internetissä tapahtuva seksuaalinen hyväksikäyttö on vakava ja huolestuttava ongelma, joka on laajentunut paikallistasolta maailmanlaajuiseksi. Internetissä tietojen vaihdon, vuorovaikutuksen ja tutustumisen on mahdollista tapahtua hyvinkin lyhyessä ajassa ja anonyymiys voi heikentää lapsen ja nuoren käyttäytymiskontrollia. Internetin välityksellä lapsi ja nuori voi kokea monimuotoista seksuaalista hyväksikäyttöä, kuten altistumista aikuis- tai lapsipornografialle, lapsiprostituutiota, nettiseksiä aikuisen tai nuoren kanssa, houkuttelua seksuaaliseen kontaktiin ja joutua itse internetissä levitettävien kuvien tai seksin myymisen kohteeksi. (Laiho toim. 2007:27-29.)

4.3 Seksuaalisen kaltoinkohtelun seuraukset nuorelle

Seksuaalinen kaltoinkohtelu on vahingollista nuoren kehitykselle. Se häiritsee lapsen ja nuoren normaalia seksuaalista ja psyykkistä kehitystä (Taskinen toim. 2003: 15; Laiho toim. 2007: 21). Tämä voi ilmetä monenlaisina psyykkisinä ja somaattisina oireina. Se voi häiritä nuoren koulutuksellista, ammatillista tai muuta kehityksellistä kulkua. Usein ajatellaan, että vain fyysinen seksuaalinen häirintä on vahingollista, vaikka todellisuudessa myös sanat ja eleet aiheuttavat tytöissä suunnatonta vihaa ja pelkoa. (Whealin 2002; AAUW Educational Foundation 2001, Aaltonen 2006: 243.) Seksuaalinen häirintä vaikuttaa sekä nuoren tunteisiin että toimintaan. Nuoret tuntevat itsensä vaivaantuneiksi ja kokevat häpeää tapahtuneesta. Nuoret ovat epävarmoja itsestään ja siitä, keitä he ovat. Nuori voi muuttaa seksuaalisen häirinnän seurauksesta toimintaansa. Nuori voi rajoittaa tunneille osallistumista ja vältellä kouluun menoa sekä tiettyjä paikkoja koulussa. Lisäksi nuorella voi ilmetä keskittymisvaikeuksia ja ruokahaluttomuutta. (AAUW Educational Foundation 2001.)

Honkatukian suomalaisista nuorista tekemässä tutkimuksessa käy ilmi, että tytöt, jotka ovat kokeneet seksuaalista häirintää, yhtä seksuaalisen kaltoinkohtelun muotoa, seurustelevat useammin kuin ne, joilla ei ole kokemuksia häirinnästä. Lisäksi seksuaalista häirintää kokeneet nuoret ottavat enemmän etäisyyttä vanhempiinsa ja käyttävät enemmän päihteitä. (Honkatukia – Kiesiläinen – Näre 2000: 47-51.) Seksuaalinen häirintä saa nuoren välttelemään tiettyjä paikkoja, joissa häirityksi tulemisen riski on suuri. Tytöt kokevat uhkana suojaisat, hiljaiset alueet varsinkin loppuillasta pimeään tultua ja nuoret tuovat ilmi, että rautatie- ja metroasemat ovat paikkoja, joissa oleskelemalla nuori kerjää vaikeuksia. (Honkatukia 1998: 215-216; Aaltonen 2006: 222-230.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa avuttomuuden, epätoivon, turhautumisen ja pelon tunteita sekä yksinäisyyttä ja turvattomuutta (Laitinen 2004: 126). Tutkimuksissa on todettu, että seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneilla nuorilla on muita ikätovereitaan enemmän masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta sekä syömishäiriöitä. Heillä voi myös olla somaattisia oireita, esimerkiksi pitkäaikaista kipua ja gynekologisia vaivoja. Hyväksikäytetyillä nuorilla ilmenee myös muita useammin riskikäyttäytymistä, kuten päihderiippuvuutta ja aggressiivisuutta sekä itsetuhoisuutta. (Makkonen – Mäkelä-Bengs – Sajantila – Salo 2005; Makkonen – Cacciatore 2006; Laitinen 2004: 239-242.)

Jotkut hyväksikäytetyt saattavat käyttäytyä yliseksuaalisesti ja heillä voi olla taipumusta promiskuiteettiin (Taskinen toim. 2003: 15, Laitinen 2004: 123, 245-247). Promiskuiteetilla tarkoitetaan holtitonta sukupuolista käyttäytymistä, jossa henkilö on sukupuoliyhteydessä lukuisien eri partnerien kanssa. Nuoruusiässä seksuaalisen hyväksikäytön vakavat vaikutukset voivat ilmetä esimerkiksi oman seksuaalidentiteetin rakentamisessa, parisuhteen solmimisessa ja omien lasten syntymisen yhteydessä (Laiho toim. 2007: 21). Hyväksikäytön uhrit voivat pois sulkea kokonaan vanhemmuuden mahdollisuuden, koska pelkäävät jatkavansa hyväksikäytön kierrettä omiin lapsiinsa (Laitinen 2004: 253).

Seksuaalinen hyväksikäyttö on aina traumaattinen kokemus. Laitisen (2004) tutkimuksesta käy ilmi, että hyväksikäytön kestolla ja tiheydellä ei ole merkitystä, vaan traumatisoivin tekijä on hyväksikäytön alkaminen. Toisin sanoen seksuaalisen hyväksikäytön kokemus on yhtä traumaattinen niille, joita on hyväksikäytetty vain kerran kuin niille, jotka ovat olleet vuosia seksuaalisen hyväksikäytön uhreja. Myöskään hyväksikäytön loppuminen ei ”paranna” uhria, vaan voi tuoda mukanaan lisää hämmennystä. Vaikka uhri on onnellinen hyväksikäytön loppumisesta, pelko ja muistot pysyvät ja samalla uhri tuntee, ettei hän kelpaa enää kenellekään. (Laitinen 2004: 95-96, 199.)

5 NUORTEN KOKEMAN SEKSUAALISEN KALTOINKOHTELUN ILMITULO AIKAISEMPIEN TUTKIMUSTEN VALOSSA

Vain murto-osa seksuaalisen kaltoinkohtelun uhreista kertoo kokemuksistaan ja näistäkin tapauksista vain harva johtaa syytteeseen ja tuomioon (Saarikoski 2001: 250, 276). Arviolta noin kymmenen prosenttia hyväksikäyttörikoksista ilmoitetaan viranomaisille, yleensä näissä tilanteissa tekijä on tuntematon ja käyttänyt väkivaltaa ja hyväksikäytöstä on aiheutunut fyysinen vamma. (Ullman 2003; Molander 1996: 31-33). Nykyään yhä useampi tapaus tulee ilmi julkisen keskustelun myötä, jota seksuaalisesta hyväksikäytöstä on alettu käymään (Molander 1996: 31-33).

Toisinaan nuoret tytöt vähättelevät kokemaansa seksuaalista kaltoinkohtelua perustellen sen omalla provosoivalla käytöksellään, pukeutumisellaan ja meikkauksellaan (Honkatukia – Niemi-Kiesiläinen – Näre 2000: 33; Saarikoski 2001: 148-162). Tytöt

ajattelevat, että pukeutuessaan tiukkoihin ja paljastaviin vaatteisiin täytyy heidän sietää myös ei-toivotut huomionsoitukset, jotka voidaan luokitella seksuaaliseksi häirinnäksi (Aaltonen 2006:176-186). Nuorten kokema seksuaalinen kaltoinkohtelu on normalisoitunutta osin siksi, että siitä on vaiettu sen yleisyydestä huolimatta. Kouluissa ei kannusteta nuoria kertomaan kokemastaan tai nosteta seksuaalista häirintää yleiseen keskusteluun. (Berman ym. 2000.) Normalisoinnilla tarkoitetaan asian arkipäiväistymistä ja hyväksymistä osana jokapäiväistä elämää. Ajatellaan, ettei asialle voida tehdä mitään, vaan se pitää sietää.

Saarikosken (2001) tutkimuksessa käy ilmi, että nuorten keskuudessa tyttöjen huorittelu on normalisoitunutta. Sukupuolistuneessa koulussa ajatellaan, että pojat käyttäytyvät heille luontaisella tavalla nimitellessään, eikä siihen voida puuttua. Myös media ja yhteiskunta tukevat ajatusta miehisestä kulttuurista. Normalisoinnissa huorittelu ja tyttöjen kokema loukkaus mitätöidään ja yritetään selittää positiiviseksi huomionsoitukseksi, vaikka todellisuudessa on kyse häirinnästä ja vallankäytöstä. Myös tytöt normalisoivat kokemaansa seksuaalista häirintää kääntämällä sen vain kiusoitteeksi ja hauskanpidoksi. (Saarikoski 2001: 250-254; Berman ym. 2000.) Samalla tytöt kokevat ristiriitaa: miksi ”hauskanpito” ei tunnu hauskalta (Aaltonen 2006: 151).

Koska seksuaalisella häirinnällä ei ole useinkaan seurauksia tekijälle, tukee se kuvaa seksuaalisen häirinnän hyväksyttävyydestä. Ellei seksuaaliselle häirinnälle anneta nimeä ja määrittelyä, säilyy sukupuolinen väkivalta normalisoituneena. (Berman ym. 2000.) Koganin (2005) tutkimuksen mukaan ne nuoret, jotka ilmoittivat kokemansa seksuaalisen kaltoinkohtelun pian tapahtuneen jälkeen, välttivät todennäköisemmin vakavat oireet nuoruudessa ja ne, jotka kertoivat tapahtuneesta aikuiselle, olivat pienemmässä riskissä joutua uudelleen seksuaalisen kaltoinkohtelun uhriksi.

5.1 Nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmitulon prosessi

Seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmituonti on usein monivaiheinen ja vaikea prosessi. Seksuaalisesta kaltoinkohtelusta kertomista voidaan yrittää monta kertaa ennen kuin se lopulta onnistuu. Ilmitulon jälkeen uhri voi myös kieltää aiemmin kertomansa. (Kogan 2005; Ullman 2003.) Alaggia (2004) on luokitellut ilmitulon muodot neljään kategoriaan: tarkoitukselliseen, ei-verbaaliseen ilmaisuun, tiedostettuun salaamiseen ja

myöhäisten muistojen mukanaan tuomaan ilmituloon. Tarkoituksellinen ilmitulo käsittää suorat ja epäsuorat verbaaliset yritykset sekä tarkoitukselliset muutokset käyttäytymisessä, joilla pyritään viestimään seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Ilmitulon ei-verbaalinen ilmaisu voi olla suunniteltua tai olla seurausta seksuaalisen kaltoinkohtelun aiheuttamista oireista. Ilmituloa voidaan pyrkiä salaamaan tiedostetusti, jolloin uhri pyrkii salaamaan tapahtuneen kieltämällä ja peittelemällä. Ilmitulo voi salaamisesta huolimatta tapahtua vahingossa tai kun uhrille annetaan lupa puhua asiasta. Ilmitulon viivästyessä seksuaalinen kaltoinkohtelu voi myöhemmin paljastua unohdettujen tai kiellettyjen muistojen tullessa pintaan. (Alaggia 2004.)

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan seksuaalisen hyväksikäytön ja ilmitulon väliseen aikaan vaikuttavat uhrin ikä, hyväksikäytön muoto, negatiivisten seurauksien pelko ja uhrin kokema vastuu tapahtuneesta. Vanhemmilla lapsilla kestää nuorempia kauemmin kertoa seksuaalisesta hyväksikäytöstä. (Goodman-Brown – Edelstein – Goodman – Jones – Gordon 2003.) Nuoremmilla lapsilla myös vahingossa paljastettu seksuaalinen kaltoinkohtelu on yleisempää kuin vanhemmilla lapsilla. (Ullman 2003). Perheensisäisissä hyväksikäyttötapauksissa ilmitulo kestää tavallisesti kauemmin kuin perheen ulkopuolisissa tapauksissa. Lapsen pelätessä negatiivisia seurauksia, kestää hänellä kauemmin tuoda tapahtunut ilmi kuin lapsella, jolla ei ole näitä pelkoja. Lapsi, joka kokee olevansa vastuussa seksuaalisesta hyväksikäytöstä todennäköisesti myöhästyttää ilmituloa (Goodman-Brown ym. 2003). Sukupuolella ei ole havaittu olevan yhteyttä seksuaalisen hyväksikäytön ja ilmitulon väliseen aikaan (Goodman-Brown ym. 2003; Kellogg – Hoffman 1995).

Yhdysvaltalaisesta tutkimuksesta käy ilmi, että nuoret, jotka ovat kokeneet seksuaalisen hyväksikäytön yhteydessä painostusta samanikäisen hyväksikäyttäjän taholta, itsesyytöstä tapahtuneesta, epävarmuutta ja päättämättömyyttä, jättävät todennäköisesti kertomatta hyväksikäytöstä. Jos nuori on tullut raiskatuksi tai joutunut sen yrityksen kohteeksi, kertoo hän todennäköisemmin tapahtuneesta jollekin (90 %) kuin silloin, jos kyseessä on pakottaminen suuseksiin tai hyväilyyn (78 %). Nuoren tunnistessa itsensä uhriksi, hän suurella todennäköisyydellä kertoo tapahtuneesta (85 %). (Kellogg – Hoffman 1995.) Myös Laitisen (2004: 191) tutkimuksesta tulee esille, että lapsen täytyy ymmärtää, että seksuaalinen hyväksikäyttö on väärin ja kiellettyä, ennen kuin hän voi paljastaa kokemuksensa.

Yhdysvaltalaiset tutkijat Staller ja Nelson-Gardell (2005) ovat tutkimuksessaan kuvanneet ilmitulon kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa (Self) uhrin täytyy ymmärtää, mitä hänelle on tapahtunut. Tämä voi olla erityisen hankala vaihe. Hyväksikäytön kokemus on voinut aiheuttaa hämmennystä ja seurauksena voi olla omien tunteiden epäilyä, mikä voi myöhästyttää ilmituloa. Toisessa vaiheessa (Confidant selection-reaction) uhri valitsee ajan ja paikan ilmitulolle sekä henkilön, jolle uskoutuu tapahtuneesta. Kolmannessa vaiheessa (Consequences) uhri tuo tapahtuman ilmi ja arvioi ilmitulon seurauksia. Ilmituloa seuranneiden myönteisten ja negatiivisten reaktioiden perusteella uhri pohtii, jatkaako seksuaalisen hyväksikäytön ilmituontia.

Aaltosen (2006: 372-374) tutkimuksessa nuoret painottavat ilmitulon tärkeyttä. He katsovat ilmitulon olevan ennakkoehto asioiden selvittämiseksi ja toipumiselle. Kertomatta jättäminen mahdollistaa seksuaalisen häirinnän jatkumisen. Yhteiskunnallinen keskustelu ja valistus seksuaalisesta häirinnästä ovat helpottaneet seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksista puhumista ja osalle nuorista on alkanut muodostua käsitys siitä, kenen puoleen kääntyä.

5.2 Kenelle nuoret kertovat kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?

Yhdysvaltalaisen järjestön AAUW:n tekemän tutkimuksen mukaan vain 40 prosenttia opiskelijoista kertoisi toisen oppilaan tekemästä seksuaalisesta häirinnästä opettajille tai muille aikuisille koulussa. Opettajan tekemästä seksuaalisesta häirinnästä opiskelijat kertovat herkemmin. On kuusi kertaa todennäköisempää, että opiskelija kertoo seksuaalisesta häirinnästä ystävälleen kuin koulun työntekijälle. Tytöt kertovat poikia herkemmin seksuaalisen häirinnän kokemuksistaan (AAUW Educational Foundation 2001; O'Leary – Barber 2008).

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan ei-fyysisestä häirinnästä yläasteikäiset nuoret kertovat todennäköisimmin ystävälleen (61 %). Vanhemmille tai muulle perheenjäsenelle yläasteikäisistä nuorista kertoo yksi neljäsosa, koulun työntekijöille yksi viidesosa ja jollekin muulle kertoo 23 prosenttia. Kertomatta jättää 20 prosenttia, pojilla luku on hieman tyttöjä korkeampi (24 % vs. 17 %). Fyysisestä häirinnästä yläasteikäiset nuoret kertovat herkimmin ystävilleen (67 %). Vanhemmille tai muulle perheenjäsenelle seksuaalisesta häirinnästä kertoo 22 prosenttia, koulun työntekijöille

20 prosenttia ja jollekin muulle kertoo 27 prosenttia. Myös fyysisestä häirinnästä yksi viidesosa yläasteikäisistä nuorista jättää kertomatta kenellekään, mutta poikien ja tyttöjen välinen ero on suurempi (27 % vs. 14 %) kuin ei-fyysisen häirinnän yhteydessä. (AAUW Educational Foundation 2001.)

Suomalaisen tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia. Yläasteikäiset nuoret kertoisivat seksuaalisen häirinnän kokemuksestaan, usein tässä järjestyksessä, ystävälle tai poikaystävälle, vanhemmille, erityisesti äidille sekä ammattilaisille ja viranomaisille (Aaltonen 2006: 378). Ystäviltä uhri, erityisesti nuori, saa eniten tukea tapahtuman kohdalla (Ullman 2003). Myös Aaltosen (2006: 378) tutkimuksessa nousee esille, että ystävät ovat nuorille tärkeitä vertaistuen antajia, joiden kanssa nuori pystyy vertailemaan ja luokittelemaan omia kokemuksiaan ja pohtimaan, miten tapauksessa pitäisi toimia. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan kerrottaessa ystävälle seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ilmitulo nähdään osittaisena, sillä vaikka uhri saa sosiaalista tukea ja helpotuksen tunteen kerrottaessa, eivät vanhemmat ja viralliset tahot pääse selville tapahtuneesta (Kogan 2005).

Koganin (2005) tutkimusotoksesta nousi esiin kolme ryhmää: ne, jotka kertoivat aikuiselle pian tapahtuman jälkeen (30 %), ne, jotka kertoivat aikuiselle ajan kuluessa (45 %) sekä ne, jotka viivästyttivät ilmituloa tai eivät koskaan kertoneet aikuiselle (26 %). Valittaessa henkilöä, jolle uskoutua seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, kiinnittää seksuaalista kaltoinkohtelua kokenut huomion uskotun luotettavuuteen, vahvuuteen sekä kykyyn tukea, puolustaa ja suojella. Toisinaan valinta ei kuitenkaan osu oikeaan ja seksuaalista kaltoinkohtelua kokenut voi uskoutua henkilölle, joka ei ota häntä todesta. (Staller – Nelson-Gardell 2005; Ullman 2003). Torjutuksi tuleminen on lapsen kannalta kohtalokasta, sillä se saattaa olla ainoa kerta, kun lapsi ottaa asian puheeksi (Laitinen 2004: 194-195, 202).

5.3 Miksi nuoret eivät kerro seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?

Usein seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmitulo viivästyy (London – Bruck – Wright – Ceci 2008; O’Leary – Barber 2008; Ullman 2003). Seksuaalinen hyväksikäyttö tulee ilmi sitä epätodennäköisemmin, mitä läheisemmät välit lapsella tai nuorella on hyväksikäyttäjäänsä. Varsinkin perheen sisäisissä hyväksikäyttötilanteissa ilmitulo

todennäköisesti viivästyy tai seksuaalinen hyväksikäyttö jää kokonaan paljastumatta. (Goodman-Brown ym. 2003; Alaggia 2004; Ullman 2003, Laitinen 2004.)

Seksuaalisesta kaltoinkohtelusta vaikeneminen voi johtua uhrin häpeästä, syyllisyyden tunteesta, hämmennyksestä, aiheen intiimiydestä, maineen suojelusta ja väärästä luulosta, että tilanne on hyväksyttävä (Aaltonen 2006: 374). Tavallisesti seksuaalisen kaltoinkohtelun tekijä tukee uhrin tunteita ja näin ollen normalisoi tilanteen ja manipuloi uhrin vaikenemaan tapahtuneesta. (O’Leary – Barber 2008, Laitinen 2004: 110-111.) Usein hyväksikäyttäjät myös uhkailee uhria erilaisilla negatiivisilla seurauksilla (Laitinen 2004: 109). Lisäksi uhri voi pelätä muiden negatiivisia reaktioita, kuten torjuntaa ja syyttämistä, ilmitulon yhteydessä ja jättää tästä syystä kertomatta. Muita syitä jättää kertomatta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ovat pelko siitä, ettei oteta todesta ja tunne, ettei seksuaalinen kaltoinkohtelu ole ollut häiritsevää. Lisäksi uhri saattaa vaieta suojellakseen hyväksikäyttäjää. Vaikenemisen voi myös aiheuttaa hyväksikäyttäjän pelko sekä halu totella aikuisia. (Ullman 2003; Aaltonen 2006: 374.) Lisäksi uhri ei halua järkyttää muita tapahtumalla, vaan haluaa suojella läheisiään (Aaltonen 2006: 382-383; Ullman 2004; Laitinen 2004: 165).

Australiassa tehdyn tutkimuksen mukaan pojat kertovat tyttöjä epätodennäköisemmin seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sen tapahtuma hetkellä. Mitä vanhemmasta pojasta on kyse, sitä todennäköisemmin hän jättää kertomatta seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksestaan. Tähän vaikuttaa yhteiskunnassa vallalla oleva käsitys miehen roolista, johon liitetään heteroseksuaalisuus ja itsemääräämisoikeus. (O’Leary – Barber 2008.) Sekä kansainvälisissä että kansallisissa tutkimuksissa käy ilmi, että pojille seksuaalisesta kaltoinkohtelusta kertominen voi olla erityisen vaikeaa uhriksi tai homoksi leimautumisen pelossa (Goodman-Brown ym. 2003; Laitinen 2004: 183-187; Molander 1996: 24; O’Leary – Barber 2008; Laitinen 2004: 186-187).

Lapsi tai nuori voi jättää kertomatta seksuaalisesta hyväksikäytöstä, sillä siitä on voinut tullut osa hänen arkea ja hän ei osaa määritellä hyväksikäyttöä epänormaaliksi asiaksi, johon täytyisi puuttua (Laitinen 2004: 116, 122). Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa käy ilmi, että taustaltaan monikulttuuriset tytöt jättävät usein kertomatta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta perheen kunnian ja naisten korostetun siveyden takia. Monissa kulttuureissa esiaviollinen seksi on kiellettyä ja neitsyys on välttämättömyys

naimisiin pääsille, jonka vuoksi tytöt pelkäävät kertoa seksuaalisesta kaltoinkohtelustaan. (Ullman 2003.)

Nuoret voivat myös jättää kertomatta seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan, koska heillä ei ole tarpeeksi tietoa omista seksuaalisista oikeuksistaan. Suomessa on kehitetty Lasten TurvaTaito –ohjelma, jonka yhtenä tarkoituksena on ennaltaehkäistä lapsia joutumasta fyysisen, psyykkisen tai seksuaalisen väkivallan ja laiminlyönnin kohteeksi. Turvataitokasvatuksen tavoitteina on muun muassa lisätä lapsen tietoisuutta omasta kehostaan ja itsemääräämisoikeudestaan sen suhteen sekä auttaa lasta tunnistamaan uhkaavia tilanteita. Lisäksi tavoitteena on antaa lapselle valmiuksia suojella itseään sekä rohkaista lasta hakemaan apua, jos hän on joutunut pahoinpitelyn tai ahdistelun kohteeksi. (Lajunen – Kemppainen 2004.)

6 TUTKIMUSASETELMA

6.1 Tutkimustehtävä ja –kysymykset

Opinnäytetyömme on osa Terveys- ja hoitoalan klusterin projektia Nuorten seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Teemme opinnäytetyön yhteistyössä kolmannen sektorin toimijan Väestöliiton kanssa. Opinnäytetyömme aihe nousi Väestöliiton toiveesta saada tietoa nuorten kokemasta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta internetkyselyn pohjalta.

Opinnäytetyön tavoitteena on palvella Terveys- ja hoitoalan klusterin projektin Nuorten seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tavoitteita. Tavoitteena projektissa on kehittää työmenetelmiä ja ammattihenkilöstön koulutusta nuorten seksuaaliterveyden edistämisen alueella. Opinnäytetyömme palvelee projektin tavoitteita seksuaalisen väkivallan tunnistamisen, ehkäisyn ja hoidon alueella. Opinnäytetyömme palvelee myös Väestöliiton Nуска-kohtaamisprojektia.

Opinnäytetyömme tarkoitus on selvittää kirjallisuuden ja Väestöliiton internetissä keräämän kyselyaineiston avulla nuoruudessa koettua seksuaalista kaltoinkohtelua ja sen ilmituloa. Opinnäytetyöllämme haluamme lisätä omaa tietouttamme nuorten seksuaalisen kaltoinkohtelun monimuotoisuudesta kehittääksemme omaa ammatillista

osaamistamme. Opinnäytetyömme avulla saamme valmiuksia kohdata vaikea aihe työelämässä sekä tietoa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneiden tukemiseen ja jatkohoitoon ohjaamiseen. Opinnäytetyössämme kartoitamme nuoruudessa koettua seksuaalista kaltoinkohtelua ja selvitämme seksuaalisen kaltoinkohtelun ilmituloa.

Opinnäytetyössämme haemme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Minkälaista seksuaalista kaltoinkohtelua nuoret kokevat?
2. Kenelle nuoret kertovat seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?
3. Miksi nuoret jättävät kertomatta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?

6.2 Aineisto ja menetelmä

Opinnäytetyössämme käyttämämme Väestöliiton keräämä kyselyaineisto on kerätty maaliskuun 2006 ja marraskuun 2007 välisenä aikana internetissä. Internetkyselyä ei esitelty nuorille erityisesti, vaan vastaajat löysivät kyselyn itse käydessään Väestöliiton internetsivustolla. Kyselyyn pystyi vastaamaan vuorokauden ympäri ja vastaamiseen kului aikaa viidestä kymmeneen minuuttia. Kyselyyn pystyivät vastamaan kaikki, joilla oli tai ei ollut ollut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksia iästä riippumatta. Kysely oli kuitenkin ensisijaisesti suunnattu 12-17 –vuotiaille nuorille.

Väestöliiton kyselyaineistossa oli taustatietojen (sukupuoli, ikä) lisäksi kuusi kysymystä seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, joista viisi oli puoliavoimia ja yksi avoin. Seksuaalinen kaltoinkohtelu oli jaettu kyselyssä neljään yläkategoriaan: nimittelyyn, kehon jonkun osan/osien epämiellyttävään kosketteluun, ahdistaviin seksuaalisiin ehdotteluihin ja painostamiseen tai pakottamiseen. Kustakin kategorista vastaaja pystyi valitsemaan yhden alakäsitteen tai puoliavoimen vaihtoehdon ”jotain muuta, mitä?”, johon vastaaja pystyi tarkemmin avaamaan kokemuksiaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Väestöliiton toteuttama internetkysely löytyy kokonaisuudessa liitteestä kaksi.

Kyselyyn vastasi yhteensä 301 henkilöä. Jätimme aineiston ulkopuolelle 17 vastausta asiattomien kommenttien tai puutteellisten tietojen vuoksi. Näihin 17 vastaukseen sisältyi myös vastaukset, joissa vastaaja ilmoitti seksuaalisen huomion olleen mieluisaa ja haluttua, sillä seksuaalisen kaltoinkohtelun määritelmän mukaan toiminnan tulee olla ei-toivottua. Yhteensä hyväksytyjä vastauksia oli 284. Vastaajien ikäjakauma oli

naispuolisilla vastaajilla 9-43 vuotta ja miespuolisilla 12-28 vuotta. Vastaajia, joiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset sijoittuvat alle 12 ikävuoteen oli 32, yli 17 -vuotiaina seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneita vastaajia oli 69 ja vastaajia, joiden kokemukset sijoittuvat ikävuosiin 12-17 oli 183 (kts. taulukko 1). Opinnäytetyömme analyysissä käytimme näistä viimeksi mainittua ryhmää, jossa vastaajina oli 166 naispuolista ja 17 miespuolista henkilöä. Analysoinnin ulkopuolelle jäi yhteensä 101 vastausta, koska vastaajien seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset eivät sijoittuneet ikävuosiin 12-17, eivätkä näin ollen vastanneet tutkimuskysymyksiimme.

TAULUKKO 1. Jakauma kyselyyn vastanneiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemusten ajankohdista ikäryhmittäin.

Ikä, jolloin kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua	Tytöt n (%)	Pojat n (%)	Yhteensä n (%)
Vastanneita yhteensä	264 (93,0 %)	20 (7,0 %)	284 (100 %)
alle 12 v.	32 (11,3 %)	0 (0 %)	32 (11,3 %)
12-17 v.	166 (58,5 %)	17 (6,0 %)	183 (64,5 %)
18-25 v.	59 (20,8 %)	1 (0,4 %)	60 (21,2 %)
yli 25 v.	7 (2,5 %)	2 (0,7 %)	9 (3,2 %)

6.3 Aineiston analyysi

Kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta on käytännössä vaikea tarkasti erottaa toisistaan ja ne voidaan nähdä tutkimuksen toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2007: 132-133). Käytimme opinnäytetyömme aineiston analyysissä rinnakkain sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Puoliavoimissa vastauksissa hyödynsimme kvantitatiivista lähestymistapaa. Opinnäytetyömme avoimissa vastauksissa hyödynsimme analysointimenetelmänä sisällönanalyysia, joka sopii kaikkiin laadullisen tutkimuksen perinteisiin. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 93).

Kyselyn puoliavoimet vastaukset analysoimme kvantitatiivisesti. Aineiston suppeuden vuoksi ei ollut järkevää käyttää analysointiohjelmistoa, koska aineisto ei mahdollistanut ristiintaulukointia. Tämän vuoksi päädyimme laskemaan nuorten kokemien seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot ja niiden alaryhmät Excel-tilin avulla. Samalla tavalla laskimme, kuinka moni nuorista oli tai ei ollut kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan sekä sen, aikoiko nuori kertoa asiasta jatkossa. Lisäksi

erittelimme paikat, joissa nuoret olivat kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua ja laskimme, kuinka moni nuori oli kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua kussakin paikassa. Mikäli vastaaja oli vastannut internetkyselyn kohtaan ”useita näistä” ja avasi kokemaansa seksuaalista kaltoinkohtelua tarkemmin, luokiteltiin hänen vastauksensa valmiisiin kategorioihin. Jos vastaaja oli jättänyt avoimen kohdan tyhjäksi tai maininnut seksuaalisen kaltoinkohtelun muodon, jota kyselylomakkeessa ei ollut, sisällytettiin vastaus kohtaan ”jotain muuta” (kts. taulukko 2).

Kyselyn avoimien vastauksien analysoinnissa käytimme induktiivista aineiston analyysia. Aluksi tutustuimme avoimiin vastauksiin ja pelkistimme aineistoa niin, että karsimme opinnäytetyömme kannalta epäolennaisen pois. Aineiston pelkistämistä ohjasi tutkimuskysymyksemme, ”Miksi nuoret jättävät kertomatta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta?”, jonka mukaan poimimme aineistosta kysymyksen kannalta olennaiset ilmaukset. Poimimme olennaiset vastaukset erilliseen tiedostoon. Määrittelimme analyysiyksiköksemme sanat, jotka viittasivat nuorten kokemuksiin vaikenemisesta. Tämän jälkeen ryhmittelimme aineistosta poimitut alkuperäisilmaukset ja kävimme ne tarkasti läpi etsien aineistosta samankaltaisia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset ryhmittelimme ja yhdistelimme luokiksi, jotka nousivat nuorten kertomasta. Luokittelun aikana tiivistimme aineistoa sisällyttäen yksittäiset tekijät yleisimpiin käsitteisiin. Sisällönanalyysi perustui omaan tulkintaan ja päättelyyn nuorten vastauksista.

7 TULOKSET

7.1 Nuoruudessa koetun seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot ja tapahtumapaikat

Kyselyyn vastanneista seksuaalista kaltoinkohtelua oli 12-17 -vuotiaina nähnyt tai kokenut 180 vastaajaa. 17 miespuolisesta vastaajasta 16 ja 166 naispuolisesta vastaajasta 164 oli nähnyt tai kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua. Nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua nähneitä vastaajia oli 19 (10,4 %), joista kaksi oli miespuolisia vastaajia. Enemmistö vastaajista (73,2 %), joiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset sijoittuivat ikävuosiin 12-17, olivat itse kokeneet jonkinlaista seksuaalista kaltoinkohtelua. Naispuolisista vastaajista seksuaalista kaltoinkohtelua oli kokenut yli kaksi kolmasosaa ja miespuolisista vastaajista joka

toinen oli itse kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua. Vastaajista 15 prosenttia ei ollut määritellyt, oliko nähnyt vai kokenut itse kohtaamaansa seksuaalista kaltoinkohtelua. Kyselyyn vastanneista vain kolmella ei ollut minkäänlaisia seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksia nuoruudessa. Näistä kolmesta vastaajasta kaksi oli naispuolisia ja yksi miespuolinen. Nuoruudessa seksuaalisen kaltoinkohtelun kokeminen oli opinnäytetyömme mukaan seitsemän kertaa yleisempää kuin ainoastaan seksuaalisen kaltoinkohtelun näkeminen (kts. taulukko 2).

Nuorena seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneista lähes kaikki olivat kokeneet kehon jonkun osan tai osien epämiellyttävää koskettelua. Naispuolisista vastaajista lähes puolet oli kokenut kopelointia, kun taas miespuolisista vastaajista vajaalla yhdellä kolmasosalla oli kokemuksia kopeloinnista. Miespuolisten vastaajien keskuudessa epämiellyttävän koskettelyn yleisin muoto oli puristelu, pojista yhdellä kolmasosalla oli kokemuksia siitä. Naispuolisista vastaajista puristelua oli kokenut yksi neljäsosa ja se oli kopeloinnin jälkeen toiseksi yleisin epämiellyttävän koskettelyn muoto naispuolisten vastaajien keskuudessa. Miespuolisten vastaajien keskuudessa sekä nipistely, taputtelu että paljastaminen olivat lähes yhtä yleisiä. Edellä mainitut tulokset on havainnollistettu taulukossa 2. Naispuolisilla vastaajilla hajonta näiden kolmen muodon välillä oli suurempaa. Heistä paljastamisen kokemuksia oli viidesosalla. Nipistelyä naispuolisista vastaajista oli nähnyt tai kokenut noin 13 prosenttia ja vastaavasti taputtelun kokemuksia oli reilulla seitsemällä prosentilla verrattaessa seksuaalista kaltoinkohtelua 12-17 –vuotiaina kokeneiden naispuolisten vastaajien kokonaismäärään.

Nimittelyä vastanneista oli kokenut 155 (84,7 %) henkilöä. Naispuolisilla vastaajilla yleisin nimittelyn muoto oli huorittelu, heistä useammalla kuin joka kolmannella oli kokemuksia huorittelusta. Miespuolisista vastaajista homottelua oli kokenut reilu puolet vastaajista. Homottelu oli näin ollen yleisin nuoruudessa koetun nimittelyn muoto miespuolisten vastaajien keskuudessa. Miespuolisilla vastaajilla yhdellä neljäsosalla oli kokemuksia myös huorittelusta ja pienellä osalla naispuolisilla oli kokemuksia homottelusta (kts. taulukko 2). Naispuolisista vastaajista vajaa yksi neljäsosa vastasi nähneensä tai kokeneensa lehmäksi tai läskiksi nimittelyä. Lesboksi nimittelyä oli nähnyt tai kokenut joka yhdeksäs naispuolinen vastaaja. Miespuolisista vastaajista vain murto-osa oli nähnyt tai kokenut sekä lesboksi että lehmäksi tai läskiksi nimittelyä nuoruudessaan (kts. taulukko 2). Yksi neljäsosa vastaajista ilmoitti nähneensä tai kokeneensa nimittelyä, jota he eivät olleet määritelleet sen tarkemmin. Vastaaja oli

saattanut kokea useita nimittelyn muotoja tai muotoa, jota kyselylomakkeessa ei mainittu.

Ahdistavia seksuaalisia ehdotuksia vastaajista nuoruudessa oli nähnyt tai kokenut neljä viidesosaa. Ehdotus yhdynnästä oli selvästi yleisin ehdottelun muoto sekä nais- että miespuolisten vastaajien keskuudessa. Lähes puolella (44,3 %) vastaajista oli nuoruudessa ollut kokemuksia ehdottelusta yhdyntään. Naispuolisilla vastaajilla toiseksi yleisin seksuaalisen ehdottelun muoto oli ehdotus oman tai toisen kehon koskettelusta, heistä yksi neljäsosa oli kokenut sitä. Naispuolisista vastaajista vajaa viidesosa oli kokenut ehdottelua suuseksistä. Miespuolisista vastaajista muutamalla oli nuoruudessa ollut kokemuksia sekä ehdottelusta suuseksiin että oman tai toisen kehon koskettelusta. Vastaajista 4,9 prosentilla oli nuoruudessa ollut kokemuksia jostakin muusta seksuaalisesta ehdottelusta, kuten ehdottelusta suuteluun tai anaaliseksiin.

Vastaajista lähes kolme neljäsosaa oli nuoruudessa kokenut painostamista tai pakottamista seksuaaliseen tekoon. Yleisimmin vastaajat olivat kokeneet painostamista tai pakottamista yhdyntään. Naispuolisista vastaajista lähes puolet (46,4 %) ja miespuolisista vastaajista 41,2 prosenttia olivat kokeneet painostusta tai pakottamista yhdyntään. Yhdellä viidesosalla naispuolisista vastaajista oli kokemuksia painostamisesta ja pakottamisesta muunlaiseen seksiin. Miespuolisista vastaajista vastaavasti vain yksi ilmoitti kokeneensa painostamista tai pakottamista muunlaiseen seksiin. Vastaajista 5,5 prosenttia oli kokenut painostamista tai pakottamista pornon katseluun nuoruudessa. Miespuolisista vastaajista vajaa viidesosa ilmoitti kokeneensa painostamista tai pakottamista pornon katseluun ja näin ollen se oli toiseksi yleisin painostamisen tai pakottamisen muoto miespuolisten vastaajien keskuudessa. Vastaajista 6 prosenttia ilmoitti joutuneensa nuoruudessa kokemaan painostamista tai pakottamista johonkin muuhun (kts. taulukko 2).

Nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneista vastaajista suurin osa (46,4 %) ilmoitti kokeneensa seksuaalista kaltoinkohtelua jossain julkisessa paikassa. Vastaajat eivät tarkemmin kertoneet, missä julkisissa paikoissa olivat nähneet tai kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua. Kyselyssä oli julkisista paikoista nostettu esiin koulu omana kohtanaan. Vastaajista vajaa yksi viidesosa oli nähnyt tai kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua koulussa. Naispuolisista vastaajista kuusi prosenttia oli nähnyt tai

kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua harrastuksessa, miespuoliset vastaajat eivät ilmoittaneet vastaavista kokemuksista (kts. taulukko 2).

Naispuolisista vastaajista seksuaalista kaltoinkohtelua kotona oli nähnyt tai kokenut lähes yksi neljäsosa ja miespuolisista vastaajista vastaavasti vain yksi henkilö ilmoitti seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksiansa sijoittuvan kotiin (kts. taulukko 2). Naispuolisista vastaajista, joiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset sijoittuivat ikävuosiin 12-17, 13,2 prosenttia oli kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua myös ystävien tai muiden tuttujen luona sekä erilaisissa juhlissa. Miespuolisilla vastaajista kukaan ei ilmoittanut kokeneensa seksuaalista kaltoinkohtelua edellä mainituissa paikoissa.

”Kannattaa aina varmistaa, että jos ryyppää niin ryyppää turvallisessa seurassa. Itse en varonut ja jouduin omista kotibileissäni raiskatuksi.”

Vastaajista kuusi prosenttia oli nähnyt seksuaalista kaltoinkohtelua elokuvassa tai tv:ssä. Tätä yleisempää oli, että vastaajat olivat nuoruudessa nähneet tai kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua internetissä. Vastaajista lähes yhdeksän prosenttia ilmoitti nähneensä tai kokeneensa seksuaalista kaltoinkohtelua internetissä. Kyselyyn vastanneet mainitsivat kokeneensa internetissä tapahtuvaa seksuaalista kaltoinkohtelua sähköpostin ja pikaviestinnän (esim. messenger) välityksellä. Osa vastaajista mainitsi, että he olivat sopineet internetissä tapaamisia uusien tuttavuuksiensa kanssa, jotka olivat johtaneet fyysiseen seksuaaliseen kaltoinkohteluun.

”Tapasin monia miehiä netin kautta ja tapaamiset usein johtivat yhdyntään. Olin 12-14 -vuotias ja miehet olivat 30-35 -vuotiaita.”

Aineistosta kävi ilmi, että muutama naispuolinen vastaaja oli nuoruudessaan seurustellut itseään vanhemman miehen kanssa. Näissä seurustelusuhteissa vastaajat olivat kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua, usein kyseessä oli painostaminen tai pakottaminen yhdyntään tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen.

TAULUKKO 2. Opinnäytetyön numeraaliset tulokset.

	Tytöt n (%)	Pojat n (%)	Yhteensä n (%)
Vastaajien sukupuoli	166 (90,7 %)	17 (9,3 %)	183 (100%)
Oletko joskus nähnyt tai kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua?			
Nähty	17 (9,3 %)	2 (1,1 %)	19 (10,4 %)
Kokenut	126 (68,8%)	8 (4,4 %)	134 (73,2 %)
Ei kumpaakaan	2 (1,1 %)	1 (0,5%)	3 (1,6%)
Ei tietoa	21 (11,5%)	6 (3,3%)	27 (14,8%)
Mitä seuraavista olet joutunut näkemään tai kokemaan?			
Nimittely	140 (76,5 %)	15 (8,2 %)	155 (84,7 %)
huorittelu	60 (32,8 %)	4 (2,2 %)	64 (35,0 %)
homottelu	9 (4,9 %)	10 (5,5 %)	19 (10,4 %)
lesboksi haukkuminen	19 (10,4 %)	1 (0,5 %)	20 (10,9 %)
lehmäksi tai läskiksi haukkuminen	38 (20,8 %)	1 (0,5 %)	39 (21,3 %)
useita näistä/ jotain muuta	44 (24,0 %)	1 (0,5 %)	45 (24,5 %)
Kehon jonkun osan epämiellyttävä koskettelu	148 (80,8 %)	14 (7,7 %)	162 (88,5 %)
puristelu	47 (25,7 %)	6 (3,3 %)	53 (29,0 %)
nipistely	10 (5,5 %)	3 (1,6 %)	13 (7,1 %)
taputtelu	21 (11,5 %)	2 (1,1 %)	23 (12,6 %)
kopelointi	69 (37,7%)	5 (2,7 %)	74 (40,4 %)
paljastaminen	30 (16,4 %)	2 (1,1 %)	32 (17,5 %)
useita näistä /jotain muuta	10 (5,5 %)	0 (0 %)	10 (5,5 %)
Ahdistavat seksuaaliset ehdottelut	134 (73,2 %)	13 (7,1 %)	147 (80,3 %)
ehdotus yhdynnästä	75 (41,0 %)	6 (3,3 %)	81 (44,3 %)
ehdotus suuseksistä	33 (18,0 %)	3 (1,6 %)	36 (19,6 %)
ehdotus oman tai toisen kehon koskettelusta	41 (22,4 %)	2 (1,1 %)	43 (23,5 %)
useita näistä / jotain muuta	7 (3,8 %)	2 (1,1 %)	9 (4,9 %)
Painostamista tai pakottamista	124 (67,8 %)	11 (6,0 %)	135 (73,8 %)
yhdyntään	85 (46,4 %)	7 (3,8 %)	92 (50,2 %)
muunlaiseen seksiin	32 (17,5 %)	1 (0,5 %)	33 (18,0 %)
katsomaan pornoa	7 (3,8 %)	3 (1,6 %)	10 (5,5 %)
useihin näistä / johonkin muuhun	9 (4,9 %)	2 (1,1 %)	11 (6,0 %)
Jos olet nähnyt tai kokenut edellä mainittua kaltoinkohtelua, niin missä?			
koulussa	27 (14,8 %)	5 (2,7 %)	32 (17,5 %)
kotona	39 (21,3 %)	1 (0,5 %)	40 (21,8 %)
harrastuksessa	10 (5,5 %)	0 (0 %)	10 (5,5 %)
netissä	14 (7,7 %)	2 (1,1 %)	16 (8,8 %)
TV:ssä	5 (2,7 %)	1 (0,5 %)	6 (3,3 %)
elokuvassa	4 (2,2 %)	1 (0,5 %)	5 (2,7 %)
jossain muussa julkisessa paikassa	85 (46,4 %)	6 (3,3 %)	91 (49,7 %)
Oletko kertonut näkemästäsi tai kokemastasi seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin?			
Kyllä	94 (51,4 %)	4 (2,2 %)	98 (53,6 %)
En	62 (33,9 %)	10 (5,5 %)	72 (39,4 %)
Aiotko kertoa jollekin? (ei ole vielä kertonut)			
Kyllä	5 (2,7 %)	1 (0,5 %)	6 (3,3 %)
En	53 (29,0 %)	9 (4,9 %)	62 (33,9 %)

7.2 Nuoret seksuaalisen kaltoinkohtelun kertojina

Nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneista vastaajista 170 (92,9 %) vastasi kohtaan, jossa kysyttiin seksuaalisen kaltoinkohtelun kertomisesta. Kaikista seksuaalista kaltoinkohtelua nuoruudessa kokeneista vastaajista reilu puolet (54,4 %) oli kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan jollekin. Vastaajista noin 40 prosenttia ei ollut kertonut nuoruudessa kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta kenellekään. Naispuoliset vastaajat kertoivat miespuolisia vastaajia todennäköisemmin seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan. Naispuolisista vastaajista reilu puolet (56,6 %) oli kertonut näkemästään tai kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin, kun taas miespuolisista vastaajista vain vajaa yksi neljäsosa ilmoitti kertoneensa kokemuksistaan.

Opinnäytetyömme aineistoista kävi ilmi, että suurin osa vastanneista, jotka olivat kertoneet näkemästään tai kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin, olivat kertoneet siitä ystävälleen. Kyselyyn vastanneista lähes yhtä moni oli kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan perheelleen (26,5 %) ja ammattihenkilöstölle (27,6 %). Perheeseen sisältyivät vanhemmat ja sisarukset, joista vastaajat olivat voineet kertoa vain yhdelle tai useammalle perheenjäsenelle. Ammattihenkilöstöön lukeutuivat lääkärit, hoitohenkilökunta, psykologit, poliisi ja muut viranomaistahot. Neljäs suuri ryhmä, joille nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneet vastaajat olivat kertoneet kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, oli seurustelukumppanit. Lähes yksi viidesosa vastaajista oli kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan seurustelukumppanilleen. Pieni osa vastaajista oli kertonut kokemastaan myös muulle luotettavalle aikuiselle, vertaistuelle tai jollekulle muulle. Vastaajista noin yksi kolmasosa oli kertonut kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta useammalle kuin yhdelle henkilölle.

Naispuolisista vastaajista yksi kolmasosa ei ollut kertonut näkemästään tai kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta kenellekään ja miespuolisista vastaajista vastaavasti kaksi kolmasosaa jätti kertomatta tapahtuneesta. Suurin osa (86,1 %) vastaajista, jotka eivät olleet kertoneet seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksistaan, ei halunnut tai aikonut kertoa kokemastaan jatkossakaan kenellekään. Vastaajista vain kuusi henkilöä oli aikeissa kertoa tapahtuneesta jollekin myöhemmin. Vastaajista neljä ei maininnut aikooko kertoa tapahtuneesta jollekin jatkossakaan.

7.3 Miksi nuori vaikenee?

Aineistosta nousi esiin, että yleisimmät syyt siihen, miksi nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokenut vastaaja ei ollut kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksestaan, olivat häpeä ja pelko. Osa vastaajista määritteli pelon vielä tarkemmin peloksi leimautumisesta ja siitä, ettei hänen kertomaansa oteta todesta.

”Tiedän, että nämä asiat ovat olleet väärin, mutta häpeä ja itseinho ovat estäneet puhumasta.”

”Luulen, ettei minua uskottaisi tai, että yritän vain saada huomiota osakseni tai kerjätä sääliä.”

Vastaajat olivat vaienneet usein myös siksi, että he kielsivät asian ja halusivat vain unohtaa tapahtuneen. Vaikenemistä selitettiin myös koettua seksuaalista kaltoinkohtelua normalisoimalla.

”Se on jokapäiväistä koulussa.”

”En kerro siitä (homottelu, puristelu) vielä kenellekään, sillä en pidä sitä erityisen väkivaltaisena.”

Moni nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokenut vastaaja nosti esiin, että on vaiennut, koska hänellä ei ole ollut luotettavaa henkilöä, jolle asian olisi voinut kertoa. Vastaaja ei ollut myöskään uskonut, että kertominen auttaisi ja oli sen vuoksi vaiennut tapahtuneesta.

”En tiennyt, miten näistä puhutaan, mitä sanoja käyttää, rumia sanoja en halunnut toistaa. Ei ollut ketään sopivaa, kehen luottaa.”

Vastaajista osa ilmoitti vaienneensa kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta suojellakseen joko läheisiään tai hyväksikäyttäjäänsä. Seksuaalisesta kaltoinkohtelusta oli myös voinut kulua aikaa jo niin kauan, ettei vastaaja pitänyt kertomista enää ajankohtaisena ja vaikenä sen vuoksi tapahtuneesta.

”Tilanne ohi ja siitä selvitty. Ei tarvitse huolestuttaa ketään.”

Moni vastaajista koki asian arkaluontoiseksi ja vaikeaksi. Vastaajat olivat tunteneet tapahtuneesta syyllisyyttä ja vaienneet näiden asioiden vuoksi. Vastaajat olivat kokeneet

syyllisyyttä myös oman ulkonäkönsä takia.

”Ajattelin olevani itse syyllinen, vaikka useita kertoja sanoinkin selvästi ei. Silti ajattelin, että ehkä en sanonut sitä tarpeeksi selvästi.”

”Koin, että olin jotenkin itse aiheuttanut tilanteet olemalla vanhemman näköinen tai oloinen kuin mitä olin.”

Näkemästään seksuaalisesta kaltoinkohtelusta vastaajat kertoivat harvoin, sillä he kokivat, ettei asiasta kertominen ollut heidän asiansa. Seksuaalisen kaltoinkohtelun näkemisestä kertomista vastaajat pitivät kanteluna ja ajattelivat, että oli parempi pitää huoli omista asioista.

Aineistosta nousi esiin, että nuoruudessa seksuaalista kaltoinkohtelua kokeneet vastaajat olivat yrittäneet kertoa kokemastaan seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, mutta henkilö, jolle vastaaja oli kertonut, oli mitätöinyt asian. Usein tämä henkilö oli ainoa, kenelle vastaaja oli kertonut tapahtuneesta. Saamastaan vastaanotosta johtuen vastaaja ei ollut kertonut asiasta enää kenelläkään.

”Juttua ei koskaan selvitetty. Vanhempani lakaisivat sen maton alle.”

”Olen kertonut äidille, mutta hän ei ottanut minua tosissaan. Asiaa ei sen kummemmin puitu.”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme aineiston mukaan nuoruudessa koettiin seksuaalista kaltoinkohtelua monimuotoisesti. Usealla vastaajalla oli nuoruudessa ollut kokemuksia kaikista kyselyyn valituista seksuaalisen kaltoinkohtelun muodoista ja mikään näistä muodoista ei noussut ylivoimaisesti muista esiin. Nuoruudessa koettiin nimittelyä siinä missä painostusta ja pakottamista yhdyntään. Yllättäen kehon jonkun osan tai osien epämiellyttävän koskettelun kokeminen oli vastaajien keskuudessa yleisempää kuin nimittely ja oli näin yleisin seksuaalisen kaltoinkohtelun muoto, jota vastaajat olivat kokeneet nuoruudessaan.

Opinnäytetyömme tuloksien ja aikaisempien tutkimustuloksien väliltä löytyi osin yhteneväisyyksiä. Aaltosen (2006) tutkimuksen mukaisesti myös opinnäytetyömme

tuloksissa yleisimmät nuorten kokemat nimittelyn muodot olivat huorittelu ja homottelu. Julkinen paikka nousi yleisimmäksi seksuaalisen kaltoinkohtelun tapahtumapaikaksi opinnäytetyömme tuloksissa. Myös aiemmissa tutkimuksissa (vrt. Honkatukia – Niemi-Kiesiläinen – Näre 2000; Aaltonen 2006) käy ilmi, että nuoret kokevat usein seksuaalista kaltoinkohtelua julkisilla paikoilla. Aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Whealin ym. 2007) koulut ovat olleet yleisiä paikkoja, joissa nuoret kokevat seksuaalista kaltoinkohtelua. Myös opinnäytetyömme tuloksien mukaan koulussa koettiin seksuaalista kaltoinkohtelua, mutta kotona tapahtuva seksuaalinen kaltoinkohtelu oli kouluissa tapahtuvaa yleisempää poiketen aiemmista tutkimustuloksista. Kotona tapahtuva seksuaalinen kaltoinkohtelu ei läheskään aina viittaa inestiin, sillä tekijänä on voinut olla kuka tahansa nuoren tuntema henkilö, ei ainoastaan perheenjäsen.

Aikaisempaan tutkimukseen verrattuna opinnäytetyömme tulokset eivät tukeneet käsitystä internetissä tapahtuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun yleisyydestä (vrt. Ybarra – Mitchell 2008). Opinnäytetyömme mukaan noin yhdeksällä prosentilla vastanneista nuorista oli kokemuksia seksuaalisesta kaltoinkohtelusta internetissä. Sähköposti oli aiempien tutkimuksien (vrt. Barak 2005) ja opinnäytetyömme mukaan yleinen viestintäväline seksuaaliseen häirintään. Aiemmissa tutkimuksissa (vrt. Barak 2005) nuoret liittivät seksuaalisen häirinnän myös chatteihin ja foorumeihin. Nämä ovat paikkoja internetissä, joissa nuoret voivat viestiä keskenään reaaliajassa. Näitä paikkoja vastaajat eivät suoraan maininneet opinnäytetyömme aineistossa, mutta rivien välistä oli luettavissa vastaajien tavanneen heille aiemmin tuntemattomia henkilöitä internetin välityksellä ja yleisesti se tapahtui nuorten suosimissa chateissa ja foorumeilla.

Opinnäytetyömme tulokset ovat yhdenmukaisia aiemman tutkimuksen kanssa siinä, että nuoren oma ulkomuoto ja -näkö saattoivat vaikuttaa siihen, että nuori normalisoi kokemaansa tai syyllisti siitä itseään (vrt. Honkatukia – Niemi-Kiesiläinen – Näre 2000; Aaltonen 2006). Normalisointi nousi myös yhdeksi syyksi vaieta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja tukee käsitystä, että normalisointi on yleinen ilmiö puhuttaessa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta (vrt. Saarikoski 2001; Berman ym. 2000).

Opinnäytetyössämme kävi ilmi, että seksuaalisesta kaltoinkohtelusta vaikeneminen oli yleistä nuoruudessa. Aiemman tutkimuksen (AAUW Educational Foundation 2001) mukaan noin 20 prosenttia nuorista ei kertonut seksuaalisesta häirinnästä kenellekään.

Opinnäytetyömme tuloksien mukaan lähes 40 prosenttia vastaajista vaikenä nuoruudessa koetusta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Vaikeneminen oli yleisempää miespuolisten vastaajien keskuudessa. Tämä tuki aiempaa tutkimustietoa sukupuolen vaikutuksesta ilmituloon (vrt. AAUW Educational Foundation 2001; O’Leary – Barber 2008).

Opinnäytetyöstämme nousseet syyt siihen, miksi seksuaalista kaltoinkohtelua nuoruudessa nähnyt tai kokenut vaikenä seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, olivat samansuuntaisia aikaisempien tutkimuksien (vrt. Aaltonen 2006; Laitinen 2004; Ullman 2003) kanssa. Myös näistä tutkimuksista kävi ilmi, että nuori vaikenä häpeän, syyllisyyden, pelon, aiheen arkaluonteisuuden vuoksi tai suojellakseen muita, joko läheisiään tai hyväksikäyttäjäänsä.

Jos nuori oli kertonut seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksista jollekin, oli tämä henkilö opinnäytetyömme ja aikaisempien tutkimuksien (vrt. AAUW Educational Foundation 2001; Aaltonen 2006) valossa todennäköisimmin nuoren ystävä. Opinnäytetyömme kolme suurinta ryhmää, joille vastaajat olivat kertoneet tapahtuneesta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, olivat samat kuin Aaltosen (2006) tutkimuksessa. Nämä ryhmät olivat ystävät, perhe ja ammattihenkilöstö. Kuitenkin järjestys poikkesi toisistaan. Opinnäytetyömme tuloksissa toiseksi suurimmaksi ryhmäksi nousi ammattihenkilöstö ennen perhettä.

9 POHDINTA JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Aloittaessamme opinnäytetyön kohtasimme hyvin monta eri määritelmää nuoresta. Joissain tutkimuksissa kaikki alle 18-vuotiaat määriteltiin lapsiksi ja nuoren käsite puuttui kokonaan. Lapsen käsite on osittain hämärtynyt puhekielessä ja nykyään usein lapseksi saatetaan ymmärtää vain alle kouluikäiset tai tästä hieman vanhemmat lapset. Tämä voi vaikeuttaa asiaan tarkemmin perehtymättömien tutkimusten ja asiatekstien ymmärtämistä. Suomen rikoslaisissa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ikäraja on 16 vuotta ja 18 vuotta siinä tapauksessa jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa (Rikoslaki 19.12.1889/39). Rikoslaisissa ei erotella nuorta lapsesta ja lapsenkin käsite voi muuttua tapauksen mukaan. Lapsi ikään kuin siirtyy suoraan aikuisten maailmaan. Lastensuojelulaisissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–20-vuotiasta

(Lastensuojelulaki 13.4.2008/417). Näistä esimerkeistä voi päätellä, että lapsen ja nuoren käsitteet ovat kovin häilyviä ja meilläkin oli opinnäytetyössämme aluksi vaikeuksia määrittää, mitä tarkoitamme nuorella.

Myös seksuaalisen kaltoinkohtelun, seksuaalisen häirinnän, seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen väkivallan käsitteitä käytettiin lukemissamme tutkimuksissa kirjavasti. Usein käsitteitä käytettiin rinnakkain eikä tutkimusten pohjalta kirjoitetuissa artikkeleissa aina määritelty, mitä käsitteellä kyseisessä tutkimuksessa tarkoitettiin.

Tehdessämme tiedonhakuja löysimme runsaasti Yhdysvalloissa tehtyjä tutkimuksia nuoruudessa koetusta seksuaalisesta häirinnästä ja hyväksikäytöstä. Sen sijaan haut eivät tuottaneet juuri lainkaan uudempia suomalaisia tutkimuksia tai muissa Pohjoismaissa tehtyjä tutkimuksia. Kuitenkin juuri Pohjoismaissa tehdyt tutkimukset olisivat helpommin verrattavissa suomalaiseen yhteiskuntaan. Olisi tärkeää tehdä näkyväksi pohjoismaisia tutkimuksia aiheesta ja kääntää niitä myös englanniksi, jotta ne olisivat kaikkien luettavissa.

Yhdysvalloissa tehdyissä kartoituksissa nuorten seksuaalisesta kaltoinkohtelusta on saatu huomattavasti suurempia yleisyyslukuja kuin Suomessa tehdyissä tutkimuksissa (vrt. AAUW Educational Foundation 2001 vs. Honkatukia – Niemi - Kiesiläinen – Näre 2001 sekä Ullman 2003 vs. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17). Suomessa nuoret ja nuorten kanssa työskentelevät eivät välttämättä tiedä, mitä seksuaalisen kaltoinkohtelun käsitteellä tarkoitetaan ja mitä kaikkea se sisältää. Tämä käy selkeästi ilmi Aaltosen (2006) väitöskirjasta, jossa hän tutki, miten suomalaiset 15-16 -vuotiaat tytöt ja pojat kokivat ja ymmärsivät sukupuolisen häirinnän. Myös käyttämästämme kyselyaineistosta kävi ilmi, ettei kaikille vastaajille ollut täysin selvää, mikä kaikki voidaan sisällyttää seksuaaliseen kaltoinkohteluun.

”Pitäisi tehdä enemmän selväksi nuorille, että tuollainen kohtelu on seksuaalista väkivaltaa, naisen halventamista. Itse en tiennyt, että sitä voi noinkin määritellä.”

Yhdysvalloissa on käytössä yhteiset pelisäännöt (school policies), joiden tarkoitus on tehdä nuorille tutuksi seksuaalisen kaltoinkohtelun käsite. Näiden avulla nuori pystyy paremmin tunnistamaan seksuaalisen kaltoinkohtelun ja tuoda sen ilmi ajoissa. Voidaankin miettiä, olisiko tällaiset yhteisesti sovitut säännöt tarpeellisia myös

suomalaisissa kouluissa, jotta nuoret tietäisivät, mitä seksuaalinen kaltoinkohtelu sisältää. Näin koulussa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän normalisointi voisi vähentyä, nuorten ollessa tietoisia, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei-hyväksyttävää käytöstä.

Suomessa ei ole tehty tutkimusta, jossa kartoitettaisiin kattavasti nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun yleisyyttä niin, että se sisältäisi seksuaalisen hyväksikäytön lisäksi myös lievemmat seksuaalisen kaltoinkohtelun muodot. Suomessa on tehty tutkimuksia tyttöihin kohdistuvasta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta (esim. Saarikoski 2001 ja Honkatukia – Niemi-Kiesiläinen – Näre 2000) ja useassa tutkimuksissa miespuolisten tutkittavien osuus on ollut pieni (esim. Laitinen 2004). Jatkossa voitaisiinkin tutkia seksuaalisen kaltoinkohtelun yleisyyttä suomalaisten nuorten keskuudessa sekä huomioida erityisesti poikien osuus otannassa. Lisäksi olisi hyvä kartoittaa tarkemmin sekä tyttöjen että poikien käsityksiä ja kokemuksia seksuaalisesta kaltoinkohtelusta.

Opinnäytetyön aineistosta kävi ilmi, että osalla vastaajista ei ollut ketään luotettavaa henkilöä, jolle voisi kertoa seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksestaan. Osalle vastaajista oli epäselvää, mistä hakea apua kohdattuaan seksuaalista kaltoinkohtelua.

”Haluaisin saada tukea, mutta mitään kanavaa ei tunnu löytyvän.”

Ei riitä, että nuorille tehdään selväksi seksuaalisen kaltoinkohtelun käsite. Samalla pitäisi myös kertoa nuorille, mistä heidän on mahdollista saada apua. Olisikin tarpeellista kartoittaa nuorten avunsaantia ja -tarvetta. Myös ammattihenkilöstöä pitäisi kouluttaa ja rohkaista aktiivisesti kysymään kaikilta nuorilta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta.

”Nuoret tarvitsevat vielä enemmän tukea ja apua kuin mitä nyt pystytään antamaan.”

Opinnäytetyömme aineistosta ei käynyt ilmi, keitä seksuaalisen kaltoinkohtelun tekijät ovat. Näin ollen emme myöskään voineet tutkia, onko seksuaalisen kaltoinkohtelun tekijällä vaikutusta ilmituloon. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia myös näitä asioita. Lukemissamme tutkimuksissa vain harvassa mainittiin naispuoliset hyväksikäyttäjät ja näissäkin aiheita ei avattu sen enempää. Olisi tärkeää rikkoa käsitykset siitä, ettei nainen

voi olla hyväksikäyttäjä ja tutkia poikien naisten taholta kokemaa seksuaalista kaltoinkohtelua tarkemmin.

Opinnäytetyössämme emme käsitelleet lapsuudessa koettua seksuaalista kaltoinkohtelua. Kuitenkin lapsuudessa koetulla seksuaalisella kaltoinkohtelulla on kauaskantoiset seuraukset. Olisi syytä tutkia, miten lapsuudessa koettu seksuaalinen kaltoinkohtelu vaikuttaa nuoruudessa ja miten näitä nuoria voitaisiin auttaa.

9.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusetiikan tarkoitus on taata tutkimuksen luotettavuus ja uskottavuus. Ne kertovat sekä tutkijoille että muille ihmisille, mikä tutkijanammattissa on hyväksyttävää ja suositeltavaa. Eettisesti hyvässä tutkimuksessa noudatetaan rehellisyyttä ja yleistä huolellisuutta kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tiedonhankinnan sekä tutkimus- ja arviointimenetelmien on oltava eettisesti kestäviä ja toistettavia. Tutkimuksessa viitataan muiden töihin asianmukaisesti eli arvostetaan toisten saavutuksia. Tutkittavilta täytyy saada suostumus ja heidän anonymiteettiään tulee suojella. (Kuula 2006: 23-24, 34-36, 142.)

Opinnäytetyössämme kunnioitimme lukemiemme tutkimusten tekijöitä noudattaen Metropolia ammattikorkeakoulun tekstiviite-ohjeita. Toteutimme tiedonhankinnan ja analyysin niin, että ne ovat toistettavissa. Opinnäytetyön lähteinä käytimme tutkimuksia tai asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita ja kirjoja. Tarkoituksenamme oli lähteiden kriittinen käyttö, mikä lisäsi opinnäytetyön luotettavuutta.

Opinnäytetyömme aihe on hyvin arkaluontoinen. Väestöliiton aineisto on kerätty internetissä anonyymisti, eikä siitä käy ilmi vastaajien henkilöllisyys. Opinnäytetyössä kunnioitimme vastaajien anonymiteettiä, emmekä levittäneet aineistoa eteenpäin. Kaikki opinnäytetyötä varten saamamme aineisto oli luottamuksellista ja säilytimme sitä sen mukaisesti.

Väestöliiton internetissä ollut kyselylomake oli avoin kaikille, joten kyseessä oli kokonaistutkimus. Käytimme opinnäytetyössämme valmista aineistoa, emmekä silloin päässeet itse vaikuttamaan otokseen ja miettimään sen kannalta tärkeitä kriteereitä: tutkimuksen tavoitteet, perusjoukkoa vastaavat tunnusluvut, useiden tekijöiden

samanaikainen tarkastelu ja perusjoukon homogeenisyys tutkittavan asian suhteen. (Hirsjärvi – Remes - Sajavaara 2007: 174-175). Pyrimme laatimaan tutkimuskysymykset ja vastaamaan niihin aineiston sallimalla tavalla. Emme tästä huolimatta saaneet tutkittua kaikkea haluamaamme tietoa aineistosta, esimerkiksi ilmituloon vaikuttavia tekijöitä.

Kysely toteutettiin Väestöliiton internet- sivustolla, jossa käsiteltiin nuorten seksuaalista kaltoinkohtelua. On todennäköistä, että kyselyn ovat löytäneet juuri ne nuoret, jotka ovat nähneet tai kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua ja etsineet tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Osin tästä syystä Väestöliiton internet-kyselyyn seksuaalisesta kaltoinkohtelusta olivat vastanneet lähes ainoastaan nuoret, jotka ovat nähneet tai kokeneet seksuaalista kaltoinkohtelua. Tämän opinnäytetyön tarkoitus ei ole kartoittaa nuorten kokeman seksuaalisen kaltoinkohtelun yleisyyttä Suomessa, sillä opinnäytetyössä tutkittavia henkilöitä ei ole valittu ja näin ollen otantasuunnitelmaa ei ole tehty aineiston keruun alkaessa.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa osaltaan myös aineiston laajuus ja analyysin kattavuus (Eskola - Suoranta 1999: 216). Käytössämme oli lopulta 183 hyväksyttyä vastausta henkilöiltä, joiden seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemukset sijoituivat ikävuosiin 12-17. Poikien osuus vastanneista (17 vastannutta, 9,3 %) on pieni, joten tulokset poikien osalta eivät ole yleistettävissä, vaan lähinnä suuntaa antavia. Jos otanta olisi ollut suunniteltu, poikien ja tyttöjen osuudet olisivat voineet olla tasapainossa toisesta kanssa. Aineiston suppeus vaikuttaa opinnäytetyömme luotettavuuteen ja yleistettävyyteen.

Internetkysely otettiin käyttöön ilman internetkyselylomakkeen testausta. Internetkyselyn epäkohtia ei näin ollen oltu huomattu ennen kyselyn käyttöönottoa. Internetkyselyn vastausten tulkinnanvaraisuus vaikeutti aineiston analysointia ja osaltaan heikentää opinnäytetyömme tulosten luotettavuutta. Esimerkiksi nuori sai aluksi valita, oliko hänellä seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksia vai ei. Nuori saattoi vastata ”ei” ja kuitenkin jatkaa vastaamista kertomalla kokemastaan tai näkemästään seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Näiden vastausten kohdalla emme tiedä, onko nuori nähnyt vai kokenut itse seksuaalista kaltoinkohtelua, josta on kertonut.

Internetkysely on saanut vastaajilta paljon kritiikkiä, joskin myös kiitosta tärkeän aiheen tutkimisesta. Kritiikki kohdistuu erityisesti kyselylomakkeen rakenteeseen, jossa

vastaaja voi valita vain yhden kohdan kustakin kysymyksestä. Vastaajat ovat antaneet palautetta, että tämän kaltainen rakenne rajaa heitä vastaamisessa ja kyselystä on näin voinut jäädä paljon tärkeää tietoa pois, koska vastaajalle ei ole annettu mahdollisuutta valita kaikkia hänen kokemaansa kuvaavia vaihtoehtoja. Tämän vuoksi osa nuorista ei välttämättä ole jaksanut vastata kyselyyn tosissaan. Kaikki asiallisilta vaikuttaneet vastaukset on analysoitu, mutta emme voi arvioida vastauksien luotettavuutta.

9.2 Tiedonhaun kuvaus

Toteutimme tiedonhaun syksyn 2008 aikana. Tiedonhakuun käytimme Nelli, Medic ja Ovid tietokantoja. Hakusanoiksi valitsimme suomenkielisistä nuori, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen häirintä, sukupuolinen häirintä, kokemus ja ilmitulo. Englanninkielisiksi hakusanoiksi valitsimme child, teenagers, adolescents, sexuality, sexual abuse, sexual harassment, maltreatment, disclosure ja coercion. Hakuja tehdessämme käytimme sanakatkaisuja ja yhdistelimme hakusanoja toisiinsa tuottaaksemme tarkempia hakuja.

Ovid tuotti laajan hakutuloksen erilaisilla hakusanayhdistelmillä ja haun tuloksesta valitsimme parhaiten aiheeseemme sopivat lähteet. Rajasimme Ovid haun vuosiin 2000-2008, jolloin saimme käyttöömme tuoretta tutkimustietoa opinnäytetyöhömmme. Löysimme myös yhden englanninkielisen tutkimusartikkelin vuodelta 1997 ja päätimme käyttää sitä opinnäytetyössämme, sillä se vastasi hyvin tutkimuskysymyksiimme.

Medic-tietokanta antoi tulokseksi paljon ei-tieteellisiä lehtiartikkeleita ja kokoelmateoksia. Sen sijaan suomalaisia uudempia tutkimuksia ja väitöskirjoja löytyi niukasti. Vanhempia tutkimuksia vuosilta 1980–2000 löytyi jonkin verran, mutta koimme niiden tiedon osittain vanhentuneeksi, eivätkä aiheet vastanneet täysin etsimäämme kuvausta nuorten kokemasta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Haku tuotti muutamia uudempia suomenkielisiä tutkimuksia, jotka käsittelevät nuoria ja seksuaalisuutta. Kävimme läpi näiden tutkimusten lähdeluettelot ja löysimme sitä kautta vielä muutaman aihepiiriin kuuluvan tutkimuksen. Nämä tutkimukset etsimme käyttöömme kirjastojen hakukoneiden avulla.

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna 2006: Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino
- AAUW Educational Foundation 2001: Hostile hallways. Bullying, teasing and sexual harassment in school. Researched by Harris Interactive. Verkkodokumentti. Päivitetty 7.8.2003. <<http://www.aauw.org/research/upload/hostilehallways.pdf>>. Luettu 13.11.2008.
- Alaggia, Ramona 2004: Many ways of telling: expanding conceptualizations of child sexual abuse disclosure. *Child Abuse & Neglect* 28 (11). 1213-1227.
- Barak, Azy 2005: Sexual harassment on the internet. Verkkodokumentti. Muokattu 23.12.2004. <<http://construct.haifa.ac.il/~azy/SexualHarassmentBarak.pdf>>. Luettu 12.1.2009.
- Berman, Helene – McKenna, Katherine – Arnold, Carrie Traher – Taylor, Gail – MacQuarrie, Barbara 2000: Sexual harassment: everyday violence in the lives of girls and women. *Advances in Nursing Science* 22(4). 32-46.
- Goodman-Brown, Tina B. – Edelstein, Robin S. – Goodman, Gail S. – Jones, David P.H. – Gordon, David S. 2003: Why children tell: a model of children's disclosure of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect* 27 (5). 525-540.
- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2007: Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Honkatukia, Päivi 1998: Sopeutuvat tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset. Helsinki: Edita.
- Honkatukia, Päivi - Niemi-Kiesiläinen, Johanna - Näre, Sari 2000: Lähentelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kaukonen, Martta (toim.) – Raijas, Riitta – Silver, Riitta – Valkama, Kristiina 2003: Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö. Selviytymiskertomuksia. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kellogg, Nancy D. – Hoffman, Thomas J. 1995: Unwanted and illegal sexual experiences in childhood and adolescence. *Child Abuse & Neglect* 19(12). 1457-1468.
- Kogan, Steven M. 2005: The role of disclosing child sexual abuse on adolescent adjustment and revictimization. *Journal of Child Sexual Abuse* 14(2). 25-47.
- Kuula, Arja 2006: Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laiho, Mari (toim.) 2007: Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat. Moniammatillinen yhteistyö. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssa: Forssan kirjapaino.

- Laitinen, Merja 2004: Häväistyt ruumiit, rikotut mielet. Tampere: Vastapaino.
- Lajunen, Kaija – Kemppainen, Kaija 2004: Lasten TurvaTaito – väkivallan ja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisyohjelma. Teoksessa Kosunen, Elise – Ritamo, Maija (toim.): Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen. Stakes raportteja 282. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 174-184.
- Lastensuojelulaki 13.4.2008/417. Finlex. Verkkodokumentti. <[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search\[type\]=pika&search\[pika\]=lastensuojelu](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search[type]=pika&search[pika]=lastensuojelu)>. Luettu 30.1.2009.
- Liinamo, Arja 2008: Seksuaaliterveyden edistämisen toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Projektisuunnitelma.
- London, Kamala – Bruck, Maggie – Wright, Daniel B. – Ceci, Stephen J. 2008: Review of the contemporary literature on how children report sexual abuse to others: Findings, methodological issues, and implications for forensic interviewers. *Memory*, 16 (1). 29-47.
- Makkonen, Katri – Cacciatore, Raisa 2006: Nuoren tytön hyväksikäyttö – miten toimin? Suomen Lääkärilehti. Verkkodokumentti. <<http://www.fimnet.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000026600>>. Luettu 11.10.2008.
- Makkonen, Katri - Mäkelä-Bengs, Päivi - Sajantila, Antti - Salo, Eeva 2005: Millaista akuutti- ja jatkohoitoa saa seksuaalisesti hyväksikäytetty nuori? Suomen Lääkärilehti. Verkkodokumentti. <<http://www.fimnet.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000024603>>. Luettu 11.10.2008.
- Molander, Helena 1996: Lapsi aikuisten armoilla. Miten suojaan lasta joutumasta lapsiseksin uhriksi. Keuruu: Otava.
- Määttä, Kaarina (toim.) 2007: Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- O’Leary, Patrick J – Barber, James 2008: Gender differences in silencing following childhood sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse* 17(2). 133-143.
- Paavilainen, Eija 1998: Lasten kaltoinkohtelu perheessä. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Rikoslaki 19.12.1889/39. Finlex. Verkkodokumentti. <[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search\[type\]=pika&search\[pika\]=t%C3%B6rke%C3%A4%20raiskaus](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search[type]=pika&search[pika]=t%C3%B6rke%C3%A4%20raiskaus)>. Luettu 30.1.2009.
- Saarikoski, Helena 2001: Mistä on huonot tytöt tehty? Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007-2011. Verkkodokumentti. Päivitetty 28.5.2007. <<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2007/05/pr1180335140613/passthru.pdf>>. Luettu 2.9.2008.

- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2008:9. Tunnista, turvaa ja toimi. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Verkkodokumentti. Päivitetty 6.5.2008. <<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2008/05/ka1210341082447/passthru.pdf>>. Luettu 20.10.2008.
- Staller, Karen M. – Nelson-Gardell, Debra 2005: "A burden in your heart": Lessons of disclosure from female preadolescent and adolescent survivors of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect* 29 (12). 1425-1432.
- Taskinen, Sirpa (toim.) 2003: Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. *Stakes oppaita* 55. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Timmerman, Greetje 2003: Sexual harassment of adolescents perpetrated by teachers and by peers: an exploration of the dynamics of power, culture, and gender in secondary schools. Verkkodokumentti. <http://findarticles.com/p/articles/mi_m2294/is_2003_March/ai_100630995/print?tag=artBody;coll>. Luettu 12.12.2008.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ullman, Sarah E. 2003: Social reactions to child sexual abuse disclosures: A critical review. *Journal of Child Sexual Abuse* 12(1). 89-121.
- Väestöliitto. Nуска-projekti. Verkkodokumentti. <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/nuska-nuorten_seksuaalinen_kal/>. Luettu 25.8.2008.
- Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006. Väestöliitto. Verkkodokumentti. Päivitetty 8.3.2006. <http://www.vaestoliitto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/52449/file/VLSekstervpolohjelma.pdf>. Luettu 20.10.2008.
- Whealin, Julia M. 2002: Women's report of unwanted sexual attention during childhood. *Journal of Child Sexual Abuse* 11(1). 75-93.
- Whealin, Julia M. – Zinzow, Heidi M. – Salstrom, Seoka A. – Jackson, Joan L. 2007: Sex differences in the experience of unwanted sexual attention and behaviors during childhood. *Journal of Child Sexual Abuse* 16(3). 41-58.
- Ybarra, Michele L. – Mitchell, Kimberly J. 2008: How risky are social networking sites? A comparison of places online where youth sexual solicitation and harassment occurs. *Pediatrics* Feb 121(2): E350-357. Verkkodokumentti. <<http://pediatrics.aappublications.org/cgi/content/full/121/2/e350>>. Luettu 27.10.2008.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
Aaltonen, Sanna 2006: Suomi	Kartoittaa, miten 15-16 -vuotiaat tytöt ja pojat kokevat ja ymmärtävät sukupuolisen häirinnän.	Yhden helsinkiläisen koulun yhdeksäsluokkalaisten ja kaksi poikaa	Aineistona käytetty nuorten aikakirjoituksia sekä yksilö- ja ryhmähaastatteluja. Lisäksi tutkija teki muutamia muita haastatteluja koulussa (esim. terveydenhoitaja) sekä havainnointia nuorten suosimassa diskossa.	Nuoret tuomitsevat yleisesti sukupuolisen häirinnän "vääräksi". Sen sijaan määritelmä, mikä on sukupuolista häirintää vaihtelee suuresti ja riippuu tilanteesta tai määrittelijästä.
AAUW Educational Foundation, researched by Harris Interactive 2001: Yhdysvallat	Kartoittaa yläasteikäisten nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä ja verrata tuloksia aiemmin saatuihin tuloksiin	2064 yläasteikäistä oppilasta	Kerätty 7.9.-22.11.2000 kyselylomakkeella sekä huokahuonessa että internetissä. Analysoitu kvantitatiivisesti.	Suuri osa tietää mitä seksuaalinen häirintä on ja on kokenut sitä koulussa. Tytöt kokevat seksuaalista häirintää poikia enemmän. Seksuaalisella häirinnällä on negatiivinen vaikutus.
Alaggia, Ramona 2004: Kanada	Tutkia lasten kokeman seksuaalisen hyväksikäytön ilmiön edistäviä ja estäviä tekijöitä.	24 miestä ja naista, jotka olivat paljastaneet seksuaalisen hyväksikäyttönsä.	Aineisto kerätty syvähaastattelulla ja analysoitu käsin ja N*Vivo analyysi ohjelmalla.	Ilmiön aikaisemmat katekoroioinnit eivät kata kaikkia ilmiön muotoja ja siksi kategoria täytyy lisätä.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
Barak, Azy 2005: Israel	Tutkia seksuaalista häirintää internetissä tiedon valossa, jota on seksuaalisesta häirinnästä internetin ulkopuolella.	Kirjallisuuskatsaus.		Seksuaalista häirintää esiintyy internetissä yhtä paljon kuin internetin ulkopuolellakin. Internetissä anonyymiteetti mahdollistaa seksuaalisen häirinnän helpommin.
Berman, Helene McKenna, Katherine Arnold, Carrie Traher Taylor, Gail MacQuarrie, Barbara 2000: Kanada	Tutkia kuinka väkivalta normalisoidaan tyttöjen ja nuorten naisten elämässä.	33 tyttöä iältään 11-16 vuotiaita.	Otos jaettiin viiteen ryhmään. Ryhmiä haastateltiin ja haastattelut nauhoitettiin. Nauhat purettiin ja analysoitiin kvalitatiivisesti.	Tytöt määrittivät seksuaalisen häirinnän usein kusoitteluksi tai vain hauskan pidoksi. Kokemuksia paljon, mutta ei seurauksia tekijälle, asiaan ei osata puuttua. Tytöt pelkäävät. Seksuaalinen häirintä on normalisoitunutta.
Goodman-Brown, Tina B. Edelstein, Robin S. Goodman, Gail S. Jones, David P.H Gordon, David S. 2002: Yhdysvallat	Tutkia muuttujia, jotka vaikuttavat seksuaalisen hyväksikäytön ilmitulon myöhästymiseen sekä testata malli ilmitulon ajasta.	218 seksuaalisen hyväksikäytön uhria.	Aineisto kerättiin oikeudenkäynti asiakirjoista ja strukturoidulla haastattelulla. Tilastollinen analyysi.	Iällä, hyväksikäytön muodolla, negatiivisten seurausten pelolla ja koetulla vastuullisuudella on vaikutusta ilmitulon ajankohtaan. Mallilla ilmitulon ajasta saatiin tutkimuksesta nousevia tuloksia tukevia tuloksia ilmitulon ajasta.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
Kellogg, Nancy D. Hoffman, Thomas J. 1995: Yhdysvallat	Tutkia haluttuja ja ei-toivottuja seksuaalisia kokemuksia muorudessa ja kartoittaa mitä tunteita liittyy ei-toivottuihin seksuaalisiin kokemuksiin. Lisäksi verrata saatuja tuloksia etnisten ryhmien välillä.	100 naista ja 2 miestä	Aineiston keruussa kuusi-sivuinen kyselylomake, joka analysoitiin kvantitatiivisesti.	Suurella osalla nuorista on ei-toivottuja seksuaalisia kokemuksia ja tunteet kokemasta riippuvat siitä, kuka hyväksikäyttäjäksi oli. Etnisten ryhmien välillä huomattiin eroja.
Kogan, Steven M. 2005: Yhdysvallat	Tutkia seksuaalisen hyväksikäytön ilmiönnin vaikutuksia sekä ilmiönnin ja uudelleen uhrinutumisen välis-tä suhdetta.	111 seksuaalista hyväksi-käyttöä kokemutta 12-17-vuotiaista nuorta	Puhelinhaastattelu. Analysoin-nissa käytettiin SPSS 11.0 -ohjelmaa.	Seksuaalisen hyväksikäytön nopea ilmitulo tasoitaa hyväksikäytön vai-kutuksia ja vähentää oireita. Nuoret, jotka kertoivat seksuaalisesta hyväk-sikäytöstä nopeasti aikuiselle, joutuivat epätodennäköisemmin uudelleen hyväksikäytetyiksi.
Laitinen, Merja 2004: Suomi	Kuvata perheen sisäistä seksuaalista hyväksikäyttöä uhrin näkökulmasta ja rakentaa ja tarkentaa kuvaa hyväksikäytöstä.	17 seksuaalista hyväksi-käyttöä kokemutta miestä ja naista, jotka ovat syntyneet vuosina 1936-1978	Sensitiivinen syvähaastattelu ja täydentävä kirjallinen aineisto. Analyysissa koodausta ja apuna Atlas/ti-ohjelma.	Hyväksikäytön muotoutumiseen vaikuttavat tekijät rakentavat osaltaan uhrinutta ja uhrnus siirtyy usein seuraaviin vaiheisiin elämässä. Moraalinen herkkyys yhteis-kunnassa on lisääntynyt.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
London, Kamala - Bruck, Maggie - Wright, Daniel B Ceci, Stephen J. 2008: Yhdysvallat	Tutkia seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lapsien ilmoitusta nykyisen kirjallisuuden valossa.	13 tutkimusta, joissa on ajankohtaista tietoa ilmoitusta ja sen myöhästymisestä lapsuudessa.	Kirjallisuuskatsaus.	Suurin osa uhreista myöhästytää ilmoitusta tai sivuuttaa sen kokonaan lapsuudessa. Vain harva kertoo kokemastaan viranomaisille. Pieni vähemmistö kertoi kokemastaan vasta tutkimuksessa.
O'Leary, Patrick - Barber, James 2008: Australia	Selvittää sukupuolen vaikutus seksuaalisen hyväksikäytön ilmoitukseen.	145 miestä ja 151 naista	Aineisto kerättiin puhelinhaastattelulla ja kasvoikkain tapahtuneilla yksilöhaastattelulla.	Pojat kertovat tyttöjä epätodennäköisemmin seksuaalisesta hyväksikäytöstä sen tapahtumahetkellä. Lisäksi pojilla kestää tyttöjä kauemmin puhua kokemuksistaan myöhemmin elämässä.
Saarikoski, Helena 2001: Suomi	Selvittää mistä kaikista tytön maineen käsitteessä on kysymys.	51 tyttöä ja naista, joilla on kokemuksia huoraksi leimaamisesta.	Aineisto on kerätty lehti-ilmoituksen perustella syntyneistä kirjeistä. Kvalitatiivinen sisällön analyysi.	Huorittelu on jokapäiväinen ilmiö ja seksismi ja seksuaalisuus leimaavat tyttöjen ja poikien välisiä suhteita.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
Staller, Karen M. Nelson-Gardell, Debra 2005: Yhdysvallat	Parantaa seksuaalisen hyväksikäytön ilmitulon prosessin ymmärrystä teini-ikäisten selviytyjien näkökulmasta. Muokata ilmitulon prosessia tutkimuksen löydösten valossa.	34 tyttöä iältään 10-18 vuotta, jotka ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä.	Ryhmähaastattelu, jossa kussakin osallistujina 5-10 henkilöä, kesto 60-90 min. Aineisto nauhoitettiin ja analysoitiin kvalitatiivisella HyperRESEARCH ohjelmalla.	Ilmitulon prosessissa huomattiin kolme vaihetta: Self, Confidant Selection-reaction ja Consequences. Aikuisten reaktioilla oli merkittävä rooli ilmitulossa.
Timmerman Greetje 2003: Alankomaat	Tutkia ja vertailla seksuaalisen kaltoinkohtelun eroja ja yhtäläisyyksiä kun ahdistelija on opettaja tai samanimäinen kuin kaltoinkohdeltu.	2808 14-15 vuotiasta tyttöä (55%) ja poikaa (45%) 22 eri koulusta Alankomaista.	Kyseilylomake, jossa suurin osa sujettuja kysymyksiä. Avoin kysymys, johon sai määritellä tarkemmin epätoivottuista seksuaalisista kokemuksista.	Seksuaalinen kaltoinkohtelu samankäisen taholta on kulttuurinen ilmiö ja sitä tapahtuu julkisilla paikoilla. Opettajan tekemä ahdistelu jättää syvemmät jäljet ja terveydelliset seuraukset ovat suurempia.
Ullman, Sarah E. 2003	Tutkia seksuaalisen hyväksikäytön ilmituloa ja sen aikaansaamia reaktioita nykyisen kirjallisuuden valossa.		Kirjallisuuskatsaus.	Harva seksuaalisen hyväksikäytön uhreista kertoo kokemastaan lapsena ja ympäristön reaktioihin vaikuttaa se, kertooko uhri lapsena vai aikuisena sekä miten ja kenelle asia kerrotaan. Ympäristön negatiiviset reaktiot vaikuttavat uhrin selviytymiseen.

Tekijä(t) julkaisuvuosi, alkuperämaa	Tarkoitus	Otos	Aineiston keruu ja analyysi	Tulokset
Whealin, Julia M. 2002: Yhdysvallat	Kuvata lapsuudessa tapahtuvaa ei-toivottua seksuaalista huomiota ja tutkia sen suhdetta seksuaaliseen hyväksikäyttöön.	315 naispuolista yliopisto opiskelijaa, joiden keski-ikä oli 19,5 vuotta.	Tutkimukseen osallistuneet vastasivat kyselylomakkeeseen, joka analysoitiin kvantitatiivisesti.	Lapsuudessa koettu ei-toivottu seksuaalinen huomio on yleistä työllä ja aiheuttaa huomattavaa vihaa ja pelkoa. Tekijät olivat usein samoja, jotka myös useimmiten ilmoitettiin seksuaalisen hyväksikäytön tekijöiksi.
Whealin, Julia M. - Zinzow, Heidi M. - Salstrom, Seoka A. - Jackson, Joan L. 2007: Yhdysvallat	Saada muodostettua profiili epätoivottuista seksuaalisen huomion ja toiminnan lajeista ja tekijöistä.	100 naispuolista ja 100 miespuolista henkilöä. Naisten keski-ikä on 19,4 vuotta ja miesten 19,8 vuotta.	Aineiston saatiin toisen tutkimuksen yhteydessä ja aineisto kerättiin kvantitatiivisella mittarilla. Analysoitiin kvantitatiivisesti ryhmittelämällä.	Suurin osa osallistujista on kokenut seksuaalista kaltoin-kohtelua ennen 18 ikävuotta. Naiset kokeneet epätoivottua seksuaalista käyttäytymistä miehiä enemmän.
Ybarra, Michele L. - Mitchell, Kimberly J. 2008: Yhdysvallat	Selvittää kuinka yleistä seksuaalinen uhrinutuminen on sosiaalisilla sivustoilla, kuten myspace ja facebook	1588 10-15 vuotiasta nuorta, jotka ovat käyttäneet internetiä ainakin kerran viimeisen kuuden kuukauden aikana.	Aineiston keruu tapahtui internetissä kyselylomakkeella, joka lähetettiin lasten vanhemmille, jotka antoivat sen lapselleen.	Seksuaalista häirintää ei esiinny nuorten omilla sivustoilla enempää kuin muualla internetissä. 33 % vastaajista on kokenut seksuaalista häirintää internetissä viime vuoden aikana.

Sukupuoli Tyttö Poika

Ikä _____

1. Oletko joskus nähnyt tai kokenut seksuaalista kaltoinkohtelua?

Nähnyt Kokenut En

Minkä ikäisenä koit kaltoinkohtelua _____

2. Mitä seuraavista olet joutunut näkemään tai kokemaan?

Nimittely: huorittelua
 homottelua
 lesboksi haukkumista
 lehmäksi tai läskiksi haukkumista
 useita näistä/ jotain muuta, mitä?

Kehon jonkun osan/osien
epämiellyttävää koskettelua: pursittelua
 nipistelyä
 taputtelua
 kopelointia
 paljastamista
 jotain muuta, mitä?

Ahdistavat seksuaaliset
ehdottelut: ehdotus yhdynnästä
 ehdotus suuseksistä
 ehdotus oman tai toisen kehon koskettelusta
 jotain muuta, mitä?

Painostamista tai pakottamista: yhdyntään
 muunlaiseen seksiin
 katsomaan pornoa
 johonkin muuhun, mihin?

3. Jos olet nähnyt tai kokenut edellä mainittua kaltoinkohtelua, niin missä?

- koulussa
- kotona
- harrastuksessa
- netissä
- tv:ssä
- elokuvassa
- jossain muussa julkisessa paikassa

4. Oletko kertonut näkemästäsi tai kokemastasi seksuaalisesta kaltoinkohtelusta jollekin?

- Kyllä
- En

Jos olet, niin kenelle? _____

Jos et, niin miksi? _____

5. Aiotko kertoa jollekin?

- Kyllä
- En

Jos, niin kenelle? _____

Jos et, niin miksi? _____

Haluatko sanoa vielä lopuksi jotakin?

Lähetä

Tyhjennä